

Et lingvistisk og filosofisk studie i mænd og kvinders natur

Roskilde Universitet

Forår 2019

Navn: Stefanie Torndal

Studienummer: 55270

Kontraktnummer: 7067

Vejleder: Patrick Rowan Blackburn

Anslag: 180.378 (75 normalsider)

Abstract

The following is a test of what philosophical insights and linguistic insights can do to raise an analysis to a higher level of inquiry. I have personally been inspired by Ian Hacking's work with his, so called, elevator words, which are words that take the discourse to a higher level. I believe, that a term, which Hacking didn't explicitly cite, is in the same vein as his elevator words - nature. More specifically, a gender's nature, which is assigned to them with their bodies. I will therefore attempt an exercise in raising the discourse of gender to a higher level. My specific elevator, that will take us as high as possible, is the combination of philosophy and linguistics. I will be looking at the language surrounding gender with linguistic tools, but I will also use philosophy to illuminate the thoughts behind the language, as it's being used. This paper will therefore include a connection between a semantic analysis of specific terms, as they are used, and the more pragmatic point of view from the field of social constructionism. It is my belief, that given the fact, that the line between the two is rather blurry, they can be combined, and that they together can raise our understanding of gender, and the words we use regarding a gender's nature.

Indhold

Indledning.....	4
Problemformulering.....	5
Problemfelt.....	5
Præsentation af eksempler.....	6
Teori.....	9
Natural Semantic Metalanguage (NSM)	10
Definitioners problematikker.....	11
Semantiske primer.....	12
Naturligt sprog.....	13
Metasprog.....	14
Eksplikation.....	15
Semantiske molekyler.....	16
Placering i analytisk filosofi.....	17
Kan NSM lade sig gøre?.....	19
Konklusion på NSM.....	21
Kønsteori og socialkonstruktivisme	23
Generel, diskursiv og pragmatisk konstrueret.....	23
Kategorisering.....	26
Illusion og objektificering.....	29
Undertrykt eller privilegeret.....	31
Konklusion på Haslangers tanker.....	32
Afsluttende bemærkninger	33
Analyse.....	34
Ordbogen om: <i>naturlig</i>	35
Ordbogens definitioner for betydningerne af <i>naturlig</i>	35
En semantisk eksplikation af 'kønnenes natur'	39
Konklusion på NSM-analysen.....	45
Kritisk refleksion ud fra Haslangers filosofi	45
Kategoriseringens effekt på selvforståelse.....	45
Kategorien <i>kvinde</i> som underordnet social klasse.....	49
Illusionen om naturlighed.....	52
Konklusion på den kritiske refleksion.....	54

Diskussion	55
Moderkroppen	55
Neurosexisme	58
Konklusion	61
Litteraturliste	63
Værker og videnskabelige artikler	63
Internetsider	64

Indledning

Jeg kommer fra en tværfaglig linje med filosofi som hovedfag og dansk som bifag. Jeg har derfor interesse i både filosofisk- og lingvistisk indsigt. Jeg er især interesseret i, hvad disse to kan gøre for hinanden. Om de kan løfte hinanden, eller i det mindste om den ene kan løfte den anden. Det, jeg ønsker de skal løfte, er diskursen om de ord vi vælger at bruge om køn. Startpunktet for min rapport var, om hvorvidt et værktøj fra lingvistik, funderet i semantisk analyse, kan hjælpe og oplyse filosofiske ideer om køn. Derfra skulle jeg se hvad det gav os. Jeg er særligt interesseret i *Natural Semantic Metalanguage* (NSM), som er en metode udviklet af lingvister. Jeg startede med at lokalisere hvor den lingvistiske analysemetode passer ind i det filosofiske landskab. Dertil har jeg valgt udtryk der ofte bruges i forbindelse med køn. Disse udtryk ønsker jeg at revurdere, ved at udnytte det lingvistiske værktøj NSM til at fremhæve hvad der egentlig siges, når bestemte udtryk bruges. Jeg har valgt at holde mig til, når naturlighed forbindes med kønnene, og at kønnene anses som havende en natur særlig for dem. En sådan undersøgelse kan oplyses yderligere med en mere pragmatisk komponent, givet af socialkonstruktivistiske tanker. Det virker som om der ville være en afkobling mellem en semantisk analyse og en pragmatisk. Men grænselinjen mellem de to er ikke fast nok til, at et sådant samarbejde ikke kan lade sig gøre. Essentielt er jeg ved den kombination i stand til at illustrere begrænsningerne ved semantisk og pragmatisk analyse, ved samtidig at løfte dem ud af begrænsningerne. Vi står derfor i den grad med en øvelse i anvendt filosofi. Jeg vil teste mine værktøjer, herunder NSM, jeg vil forstå dem, forstå køn, og få en filosofisk forståelse af udtryk der har abstrakte betydninger.

En vigtig pointe at have med sig er, at NSM baserer sig selv på lingvistisk data. Det betyder, at eksempler spiller en helt afgørende rolle i mit arbejde. Et fokus på en analyse af eksempler, der for mig skal inkludere naturlighed for kønnene, og måden det gøres på, gør NSM til en empirisk teori bygget på eksemplerne. Der skal være en forbindelse til hverdagssproget, og måden det bruges på, hvilket i NSM gøres med eksempler som basis for analysen. Derfor har jeg ledt efter eksempler der indeholder tanker om kønnene som havende hver sin natur. Stort set alle de eksempler jeg fandt, er i forbindelse med en debat, og bruger naturlighed som argumentation i debatten. Naturlighed præsenteres som legitimation for deres meninger om hvordan et køn, især kvinder, bør leve deres liv. Naturen gøres til basis for fakta, og anses ikke for følgeslutninger på hvad vi kan se af forskelle på vores kroppe. Jeg vil derfor forsøge at indfange disse mønstre, og forsøge at adskille hvad der er fakta, og hvad der kun præsenteres som fakta i argumenterne.

Problemformulering

Jeg har ikke tænkt mig at arbejde ud fra et enkelt samlet spørgsmål, der indkapsler alle de tanker jeg vil ind på. Det er fordi der ikke findes et enkelt centralt spørgsmål, men flere centrale spørgsmål.

For det første: Hvad betyder *naturlig/naturlighed* i en kontekst om manden og kvindens natur?

For det andet: Hvordan kan lingvistisk indsigt i semantiske betydninger, af for eksempel *kønnenes natur*, give en særlig filosofisk indsigt i deres betydning?

Hvordan kan en filosofisk indsigt opnås med den lingvistiske analysemetode *Natural Semantic Metalanguage*?

For det tredje: Hvordan kan filosofisk indsigt i betydning, særligt de mere pragmatisk orienterede socialkonstruktivistiske redegørelser, give os en forbedret redegørelse af semantiske betydninger?

Problemfelt

Naturlighed, i forbindelse med kønnene, har meget brede semantiske betydninger. Derfor har jeg valgt en effektiv lingvistisk analysemetode, der er skræddersyet til at illustrere de betydninger et nuanceret udtryk indeholder - Natural Semantic Metalanguage (NSM). Jeg kender til metoden gennem undervisning ved Carsten Levisen, som særligt har brugt metoden til at fremhæve den svære definition af det danske udtryk/koncept *hygge*. Jeg vil dog primært redegøre for metoden ud fra dens ophavsmænd, den polske Anna Wierzbicka og den australske Cliff Goddard.

De særligt vigtige nøgleord herfra er: *semantisk eksplikation, semantiske primer, semantiske molekyler, metasprog, og naturligt sprog*.

Rapporten vil også indeholde en undersøgelse af de mønstre, der repræsenteres af sprogbrugen omkring kønnene. De filosofiske begreber, jeg her vil arbejde ud fra, trækkes ud af pragmatisk orienteret socialkonstruktivisme. Særligt arbejder jeg ud fra tanken om, at når der undersøges brugen af udtryk om naturlighed i relation med kønnene, vil det være medvirkende til at opnå indsigt i hvordan vi tænker om verden. Ved at undersøge sprogbrug, i forbindelse med kønnenes natur, hæves niveauet i diskursen, hvilket er inspireret af filosofen Ian Hacking's arbejde i 'Social Construction of What?' (1999). Jeg vil opbygge en redegørelse af socialkonstruktivisme til dels ud fra Hacking, men primært ud fra filosofen Sally Haslangers tanker om køn, identitet og selvforståelse som påvirket/skabt/opretholdt af sociale faktorer. Haslanger har også været medvirkende til at

sætte mig på sporet af mit arbejde med kønnenes natur. I værket 'Resisting Reality' (2012) opfordrede hun til, at samfundet skulle revurdere de ord vi bruger om hinanden og kønnene, og det er en opgave jeg påtager mig i denne rapport.

De særligt vigtige nøgleord herfra er: *elevator words, general, konstitutiv, kausal, diskursiv og pragmatisk konstruktion, kategorisering, objektgørelse, undertrykkelse, fakta og illusion.*

Når jeg nu skal arbejde indenfor en specifik kontekst af sprogbrug, er det nødvendigt at drage konklusioner ud fra eksempler. NSM er en metode der fokuserer på hvordan vi bruger sprog, derfor kan den ikke bruges uden at se på eksempler. Det vil også sige, at vi er nødt til at lede efter eksempler, ellers er der intet udgangspunkt at begynde fra. Jeg vil også se på de mere officielle betydninger, der gives i Ordbogen over Det Danske Sprog. Hvilket også er inspireret af Hacking, som ofte var utilfreds med diverse engelske ordbøgers definitioner på ord med brede betydninger. Men jeg vil også inkludere eksempler fra når ord/udtryk, der relaterer til kønnenes natur, bruges i diverse kønsdebatter, da det var her udtrykkene oftest dukkede op. Det vil være medvirkende til at skabe en forståelse af hvad der siges i verden, om verden.

Præsentation af eksempler

Jeg har valgt at inkludere nogle eksempler på, når udtryk der relaterer til kønnenes natur, bliver brugt i en kontekst. Det inkluderer udtryk som: *naturalighed, naturligt, naturlig, mand/kvindes natur, naturen, af natur, fra naturens side, og naturgivent.*

Eksemplerne har til formål at understøtte mine konklusioner, om hvordan der kategoriseres mellem hvad der hører til en bestemt slags krop. Eksemplerne skal også illustrere hvad der siges i verden, om verden – om køn.

Det første eksempel er fra en artikel af Jan Sisseck, der skriver på vegne af byrådsmedlem Katrine Fruelund, i artiklen *De gamle kønsroller består - til en vis grad* fra 2017, udgivet på Amtsavisens hjemmeside. Citatet lyder:

“Meget tyder på, at vi kvinder er udstyret med et eller andet dybtliggende gen, som gør, at det er mere naturligt for os at drage omsorg for, at hjemmet fungerer.” (#Amtsavisen, Katrine Fruelund: 2017)

Citatets kontekst er, at Fruelund udtaler sin mening om, at det er sværere for kvinder at være politikere, da de føler et større afsavn ved den tidskrævende arbejdsbyrde.

Det andet citat er fra blog-opslaget *Det ville være godt, hvis flere kvinder blev hjemme ved deres børn*, skrevet af David Munk-Bogballe og udgivet på Børsens hjemmeside i 2018. Det lyder således:

“(...) men vi skal glæde os, smile og støtte det, når kvinder vil bruge mere tid på deres børn og familie end på deres karriere. Det er naturligt, det er godt, det er resultatet af biologi og over årtusinder forfinede kulturmønstre.” (#Børsen, David Munk-Bogballe: 2018).

Citatets kontekst er, at Munk-Bogballe er bekymret for at kvinder og piger, ikke får lov til at være kvinder og piger. Der er for ham intet galt ved at kvinder gør sig karriere, men det er bedre hvis de vælger at gå hjemme med deres børn. Det er for ham at se, meget ærgerligt at kvinder ikke går hjemme, da de alligevel får dårlig samvittighed ved ikke at bruge tiden på deres børn.

For de næste citater skal der gøres opmærksom på, at det er taget fra et dansk sladderblad, EkstraBladet, og derfor er der i artiklen fokus på at sensationalisere, frem for at informere. Artiklen *Kontroversielt datingsite: Azad vil udbrede flerkoneri* er skrevet af Nora Thorp Bjørnstad, bearbejdet af Stine Eskildsen, og udgivet i 2016.

De to citater lyder:

“Mænd er efter min opfattelse polygame af natur (...)” (#EkstraBladet, Azad Chaiwala: 2016)

“Vi mænd bliver hver dag udnyttet af medier, reklamer og den kommercielle verden på grund af vores vores stærke, naturlige seksualdrift.” (#EkstraBladet, Azad Chaiwala: 2016)

Citaterne er fra et interview med Azad Chaiwala der har startet to hjemmesider dedikeret til at hjælpe folk med at finde flere koner. Secondwife.com er lavet til muslimske søgende, og polygamy.com er lavet til alle andre typer søgende. Han mener at det i den moderne verden er urimeligt, at mænd skal bindes til kun én kvinde, da mænd af natur vil søge flere. Ved at gifte sig med flere kvinder, ære man dem, hvorimod monogami vil føre til utroskab, og er derfor nedladende for begge parter. Han bruger ikke sin muslimske tro som den underbyggende grund til sine udtalelser, men snarere hans opfattelse af hvad der er sandheder om mænd og kvinders natur.

Jeg har valgt at inkludere disse eksempler, da de hver er repræsentanter for forskellige nutidige kønsdebatter. Henholdsvis debatter om kvinder og huslige pligter, hjemmegående husmødre, og polygame ægteskaber. De to første citater er fra Danmark, udgivet i danske medier, og indeholder udtalelser fra personer der bor i Danmark. De sidste citater, fra Azad Chaiwala, er udgivet i EkstraBladet, men Chaiwala selv er født i Manchester, med familie der stammer fra Pakistan.

I det følgende vil jeg gøre brug af Birgitte Possings bog ‘Argumenter imod kvinder’ (2018), der fokuserer på, og er en gennemgang af, argumenter imod kvinders deltagelse i politik igennem

Danmarkshistorien. Heri findes der eksempler på argumenter, der dateres helt tilbage til år 1850, og helt frem til 2018. De eksempler jeg har valgt at fremhæve, viser os den logiske struktur af hvordan der argumenteres med *naturlighed* i fokus. De ovenstående eksempler viser det samme. Selvom debatterne er forskellige, og ændres gennem tiden, er brugen af disse udtryk den samme - det gøres til et argument for at opretholde forskellighed mellem kønnene.

Det første citat jeg vil fremhæve fra Possings bog, stammer fra venstrepolitiker Fredrik Bajer i 1858:

“Kvinden er af natur en bøjelig, tålmodig og blid karakter.” (Fredrik Bajer i Possing, 2018: 54)

Possing bruger selv dette citat som repræsentant for en tendens til at samle *kvinden* under et begreb. Dertil tilskrives begrebet en norm og et ideal, som omhandlede stereotypiske feminine kvaliteter om blidhed, og bøjelighed for manden. Der udlægges et ideal for, hvordan kvindens krop og sind bør være. Både objektet i verden - kroppen - og ideen i verden - sindet - har idealer for at kunne ‘gælde’ som korrekt repræsentation af sit køn.

Det andet eksempel er fra Henrik Scharling, Dekan for Det Teologiske Fakultet, Københavns Universitet i 1875:

“Den såkaldte kvindeemancipation, som med stor iver og heftighed føres frem i vore dage, hviler på en miskendelse af kvindens naturlige evner og anlæg og den livsopgave, som ved disse er stillet hende. (...)” (Henrik Scharling i Possing, 2018: 83)

Det er den første halvdel af et længere citat, der fremhæver pointen at, det ville være katastrofalt, hvis kvinden blev draget væk fra familielivet. Possing bruger citatet som et eksempel på et modargument mod, at lade kvinder træde ind i arbejdslivet. Der er her tale om, at kvinde kønnet tilskrives en bestemt rolle i familielivet der ikke er kompatibelt med arbejdslivet.

Det tredje og sidste citat, jeg vil hive frem fra Possings bog, er givet af Kristen Amby, kirkeordfører for Det Konservative Folkeparti i Folketinget i 1941:

“Jeg tror ikke, jeg tager fejl, hvis jeg forsøger at formulere det således, at kirken går ud fra de naturgivne betingelser - og den mest fundamentale af alle er forskelligheden mellem kønnene, som sætter manden i ét plan og kvinden i et andet, og som, idet jeg ser bort fra alle de undtagelser, livet selv afstedkommer, anbringer kvinden som den, der både skal føde børnene, opdrage dem og forme deres sind i deres første leveår, og manden som den, der må se at slæbe føden til huse. (...)” (Kristen Amby i Possing, 2018: 166)

Citatet er brugt af Possing som eksempel på en retfærdiggørelse af manden som kvindens overhoved gennem noget naturgivent. Der ses også i citatet at kvindens vigtigste funktion er moderrollen, og

det bør ikke sættes til side. Debatten var, om hvorvidt kvinder skulle få lov til at iklæde sig præstekraven.

Der er nu gennemgået forskellige udtryk og forskellig brug af 'naturlighed' som senere skal understøtte mine konklusioner om måden hvorpå tanker, følelser og adfærd opdeles mellem anatomiske køn. Vi har nu haft eksempler fra forskellige kønsdebatter både fra nutiden og datiden. Det er tydeligt at denne type udtryk ikke har udviklet sig i betydning, selvom tiden har. Det skal dog noteres at i datidens citater, blev disse udtryk brugt til at modsatte sig ændringer i samfundet, det omhandlede derfor at retfærdiggøre en opretholdelse af tingenes orden. Citaterne fra nutiden omhandler derimod en retfærdiggørelse af at gå tilbage til den tidligere orden, som datidens citater argumenterede for. Men med dette bliver det kun tydeligere, at der tales om den samme orden der ønskes opretholdt.

Teori

Det følgende afsnit vil have to dele. Det første vedrører den lingvistiske analysemetode Natural Semantic Metalanguage (NSM), det andet vedrører kønsteori og socialkonstruktivisme ved filosofen Sally Haslanger.

NSM handler om at lave definitioner af ord eller udtryk, på en så klar måde som muligt. Udtrykkene kommer fra hverdagssproget, og sættes ind i et formaliseret system, der viser betydningen af det der siges. Det giver en struktureret måde at udlede mening fra det mennesker siger om køn. I delen der vedrører NSM, vil jeg fortælle en historie. Mere præcist, jeg vil fortælle historien om alle de tanker der skulle til, for at NSM kunne eksistere i dag. Der har været mange tanker fra mange forskellige sprogfilosoffer, som har haft indflydelse på analysemetodens ophavsmænd. Den polske Anna Wierzbicka startede NSM, og hun giver os mange vigtige begreber. De vigtigste er *eksplikation* og *semantiske primer*. De to begreber danner grundstenene for NSM, da udtryk/ord er det der eksplikeres, og det gøres ud fra primerne. Det vil sige, at disse begreber er vigtige dele af systemet, der på sin egen måde formaliserer udtryk fra sprogbrug. Den australske Cliff Goddard har været en vigtig spiller i videreudviklingen af NSM, og han har arbejdet tæt med Wierzbicka. Han viser os, hvordan mange filosofiske tanker har haft indflydelse på NSM, og den lingvistiske opgave der sættes. Ved hjælp af Wierzbicka og Goddard kan jeg fortælle historien om hvordan NSM kunne eksistere nu, og hvad vi kan få ud af det. For NSM skal i min rapport bruges som et værktøj til at forstå meningen med de udtryk vi bruger om kønnene.

Min rapport er ikke kun en undersøgelse af sprog, men også de tanker der bliver repræsenteret i sprogbrugen. En kritisk refleksion kan udledes af en NSM-analyse, men der skal mere til for at forklare hvilke mønstre der ligger bag ordene. Derfor skal jeg bruge nogle begreber, der ikke relaterer til lingvistik og sprog, men køn og sociale relationer. De begreber jeg vil bruge, skal hives ud fra tanker om socialkonstruktivisme. Det gøres, fordi der heri findes forklaringer om hvordan køn, identitet, og selvforståelse er påvirket/skabt af sociale faktorer. Til det formål vil jeg undersøge tanker fra Sally Haslanger (og til dels Ian Hacking). Her kan jeg få indsigt i kønsteori drevet af de sociale uretfærdigheder der findes i sociale relationer. Pointen er ikke kun at vise, at køn er socialt konstrueret, men *hvordan* det er. Hertil fremfører Haslanger forskellige måder noget kan være socialt konstrueret - *generelt, kausalt, konstitutivt, diskursivt og pragmatisk konstrueret*. Den ene måde udelukker ikke den anden, hvilket giver flere aspekter af social konstruktion, som køn kan undersøges med. Aspekterne bliver både i forbindelse med identitet, selvforståelse, hierarki og sociale relationer. Med Haslanger vil jeg vise hvordan kønnene opdeles, og hvilke uretfærdigheder der udspringer heraf. Uretfærdigheden kan ses gennem *kategorisering* af individer som tilhørende en bestemt gruppe (baseret på deres køn), hvilket har en indvirkning på identitet. *Objektgørelse* er tæt forbundet med normopbyggelsen/opretholdelsen af problematiske definitioner af godkendt adfærd i sociale relationer. Til sidst er *undertrykkelse* med til at vise kønnene som sociale klasser, der defineres af underlegenhed eller privilegium.

Men som sagt skal vi først gennemgå de filosofiske tanker, der bragte liv i NSM.

Natural Semantic Metalanguage (NSM)

"(...) the NSM theory combines the philosophical and logical tradition in the study of meaning with a typological approach to the study of language (...)" (Wierzbicka, 1996: 23). Citatet er givet af Wierzbicka, som startede analysemetoden NSM, og det er vigtigt at undersøge hvilke filosofiske og logiske traditioner hun her er taler om. Derfor vil jeg i det følgende gengive historien om hvordan NSM kom til verden, med fokus på de filosofiske tanker, der har haft indflydelse, eller har inspireret teoriens tanker om semantik og mening. Jeg har valgt at bruge Wierzbickas værk 'Semantics - Primes and Universals' (1996) og Goddards værker 'Semantic Analysis - A Practical Introduction' (2011) og 'Ten Lectures on Natural Semantic Metalanguage' (2018). I Goddards værker findes der en mere detaljeret gennemgang af hvilke sprogfilosoffer, der har inspireret de tanker, der kan findes i NSM. Wierzbickas værk er afgørende for at forstå et af de vigtigste begreber i NSM, de *semantiske primer*, men også for at forstå hvad der er den vigtigste opgave når man arbejder med NSM - at finde mening gennem specifikke sproglige situationer. I historien om NSM vil jeg derfor komme ind på de

filosoffer, som grundlæggerne af analysemetoden selv citerer som vigtige inspirationskilder. Jeg vil også inkludere sprogfiler, der findes en relevant forbindelse til, men som ikke citeres direkte.

Definitioners problematikker

NSM er også kaldet reduktiv omskrivning, og er baseret på principper om universalitet og sikringen af maksimal klarhed i definitioner. Analysemetoden blev startet af Wierzbicka fra The Australian National University i 1970'erne (Goddard, 2011: 65), og er blevet videreudviklet i samarbejde med Cliff Goddard, men har helt frem til nu været hænderne på mange lingvister. En NSM-analyse kaldes en eksplikation, og heri ligger en omskrivning, der baseres på simple ordvalg. De simple ordvalg har til formål at forhindre cirkularitet og obskuritet, og må derfor kun indeholde det såkaldte 'naturlige' sprog. Opgaven har fundet inspiration langvejs fra, og historien om NSM tager os i første omgang hele vejen tilbage til Aristoteles.

I 'Topica' fremførte Aristoteles tanker om definitioner, i forbindelse med hvordan man nemt vinder en diskussion. Han arbejdede dog ikke med semantisk analyse i forbindelse med argumentation, men logik. Aristoteles' pointe var, at noget af det nemmeste man kan gøre i argumentation er at angribe sin modstanders definitioner. Men at opbygge en definition er langt sværere: *"(...) for it is easier to demolish, because as a rule it contains several terms; while it is the hardest to establish (...)"* (Aristoteles, Topica: 7. 5).

Der kan dukke mange udfordringer op når man forsøger at opbygge en definition, der kan blandt andet opstå problemer med forståelighed: *"Clearly, then, any one who has not defined a thing through terms that are prior and more intelligible has not defined it at all."* (Aristoteles, Topica: 6. 4). Det er slet ikke en definition hvis den er mindre forståelig end det, der forsøges defineret. En definition kan blandt andet gøres uforståelig og obskur, når der bruges usædvanlige sætninger og videnskabelige forklaringer, men også hvis ord, der synes normale i hverdags sproget, anvendes på en måde, der ikke er normale for dem (Goddard, 2011: 34).

Et andet problem handler om cirkularitet i definitionerne. Her fremførte Aristoteles et, nu klassisk, eksempel på en cirkulær definition, med ordene *sol* og *dag* (Aristoteles, Topica: 6. 4). Her er problemet at en forklaring af ordet *sol*, skal indeholde *dag*, og omvendt må en forklaring af ordet *dag*, indeholde *sol*. Det kan tage mange forsøg før cirklen lukkes, og man kan ende med at inddrage flere og flere ord mellem de mange forklaringer (Goddard, 2011: 36).

Overflødige komponenter i definitioner forekommer ofte: *"(...) everything is superfluous upon whose removal the remainder still makes the term that is being defined clear."* (Aristoteles, Topica: 6. 3).

Når to komponenter tjener samme formål, er den ene overflødig, og derfor bliver definitionen ikke

enkel og klar. På samme måde er disjunktioner (hvor der bruges *eller*) overflødig, da disse også er med til at gøre forklaringen mindre simpel (Goddard, 2011: 37).

Aristoteles har startet ideen om, at definitioner er lette at rive fra hinanden, netop fordi de er svære at lave. Dertil kan der i Topica findes måder hvorpå man kan kritisere en definition. Men pointen er, at definitionen skal være klar, simpel og forståelig, og at det er netop det, der er den svære opgave. NSM skal fungere som en mulig løsning på denne svære opgave.

Semantiske primer

En eksplikation skal fungere som en tilstrækkelig forklaring af det omskrevne udtryk, og skal også være forståelig for almindelige sprogbrugere. Det skal kunne være let at oversætte eksplikationerne til andre sprog, og derfor skal de bestå af simple semantiske termer - disse kaldes *semantiske primer* (tidligere semantiske primitiver) (Goddard, 2011: 65). Der findes 65 semantiske primer, og de fungerer som basisudtryk, der selv ikke kan defineres yderligere. Hvis man forsøger at definere dem, bliver definitionen ofte mere kompliceret end ordet selv. Primerne tilsammen udgør et naturligt semantisk metasprog, og bliver de byggeklodser man danner sin eksplikation ud fra (Goddard, 2011: 65-66). Der hersker i primerne en tanke om at forklare noget med tegn, der ikke kan koges mere ned end tegnet selv (Goddard, 2011: 13).

Wierzbicka blev selv sendt på sporet af disse primer, efter et foredrag af den polske lingvist Andrzej Boguslawski i 1965 (Wierzbicka, 1996: 13). Ved dette foredrag opdagede hun at søgen efter primerne var en drøm for de 17. århundredes filosoffer (som Boguslawski selv var inspireret af), og egentlig var det kategoriseret som en utopi. Men hun opdagede også, at drømmen kunne realiseres med lingvistik som det primære udgangspunkt, og udfordringen skulle sættes på empirisk videnskabs agenda (Wierzbicka, 1996: 13).

Jeg vil nu fokusere på fremkomsten af semantiske ideer, og bevæge os væk fra Aristoteles og det mere logisk centrerede arbejde. En af de semantiske ideer der har været meget vigtige for NSM, dateres tilbage til 1600-tallets søgen efter de semantiske primer. Søgen efter primerne blev startet af det 17. århundredes filosoffer, herunder findes Antoine Arnauld (1612-1694) og Gottfried Wilhelm Leibniz (1646-1716). I 16-tallet kendtes primerne som *simple idées* (Goddard, 2018: 16). For eksempel skrev Arnauld, at det er umuligt at definere alle ord, og det bedste er, at bruge så primitive termer som muligt. Problematikken er, at når vi skal definere et ord, bliver vi nødt til at bruge andre ord i definitionen. Disse ord skal formulere den idé, der forbindes til det første ord. Derfor fanges vi i en uendelig opgave, for når vi derefter vil definere de ord, der blev brugt til det første ord, er vi nødt til at bruge andre ord. Det fortsætter i en uendelighed, da de ord der blev brugt til at definere det

første ord, også selv skal defineres med andre ord, der så skal defineres. Konklusionen og løsningen på denne uendelighed blev derfor, at holde sig til primitive termer som ikke kan defineres yderligere (Arnauld & Nicole, 1996 (1662): 64).

Tanken om at holde sig til primitive termer, blev taget op af Leibniz (Goddard, 2018: 16). Ifølge Leibniz har nogle udtryk en elementær betydning, og uden disse ville intet kunne forstås. Hvis vi vil forstå noget, skal der være noget det forstås i. *“Whatever is thought of by us is either conceived through itself, or involves the concept of another.”* (Leibniz, 1973 (1679): 1). Og det bliver også ved i en uendelighed, hvor det der involveres i et andet koncept, også forstås gennem sig selv, eller kræver andre idéer, andre steder fra, og de idéer kræver det samme (Goddard, 2018: 16). Enten må man ud på en uendelig opgave, eller holde sig indenfor det, der forstås gennem sig selv. Det betyder også, at hvis intet kan forstås gennem sig selv, kan intet forstås (Goddard, 2018: 16).

Hvis semantik skal have forklarende effekt, skal der kunne defineres (eller eksplikeres) komplekse meninger ved hjælp af simple udtryk, der besidder en elementær betydning (Wierzbicka, 1996: 11). Det vigtige bliver ikke at udvælge nogle ord som skal fungere som primer, men at finde de koncepter der er så klare, at de kun kan forstås i sig selv (Wierzbicka, 1996: 12). Måden der bliver ledt efter primerne, er gennem *trial and error* eksperimenter, hvori der forsøges definitioner af et assortment af udtryk. Tanken kom fra Leibniz, hvilket adskilte ham fra hans samtids sprogfilosoffer (Goddard, 2018: 17). Ordene skal være så udefinerbare som muligt, og den eneste måde at vise dette på, er ved at være succesfuld i sin nedbrydelse af ordet (Goddard, 2011: 66-67). Herved er der nu fundet 65 primer. Bemærk, at de semantiske primer jeg vil benytte, er fra en oversættelse af Carsten Levisen fra Roskilde Universitet i 2015, se *Det Semantiske Primkort* (Bilag1). Med primerne får jeg de byggeklodser jeg skal bruge, til at opbygge min eksplikation af udtryk for mænd og kvinders natur.

Naturligt sprog

I dette projekt om mænd og kvinders natur, kan det virke mystisk at jeg har valgt at benytte en analysemetode, der har ordet ‘naturligt’ i sit navn. Men i denne analysemetode, betyder naturligt noget ganske andet, da der her er fokus på sprog som naturligt. I NSM handler det naturlige sprog om almindelighed. Det består af så simple termer som muligt, må ikke indeholde tekniske termer, logiske symboler, eller forkortelser. Det naturlige sprog skal kunne forstås intuitivt som en del af hverdagssproget (Goddard, 2011: 65). Det er derfor vigtigt kun at inkludere ord fra hverdagssproget i primvokabulariet, for at opnå maksimal klarhed i sin eksplikation. ‘Naturlig’ i denne forbindelse beskriver derfor ord som alle i sprogfællesskabet intuitivt kan forstå, og som bruges i hverdagssproget. ‘Naturlig’ i forbindelse med NSM kan oversættes med ‘simple ordvalg’. Jeg vil her

dedikere lidt plads til en af de tænkere, som er relevante at tale om i forbindelse med NSM - den polske Alfred Tarski (1902-1983).

Tarski mente ikke at det var umuligt at systematisere 'naturligt' sprog, men at det var et alt for stort stykke arbejde, og at man egentlig ikke ville få meget ud af det. Når der bruges 'naturligt' sprog, der sættes ind i et system, står man med: *"the thankless task of the reform of this language (...) to define its structure, to overcome the ambiguity of the terms which occur in it"* (Tarski, 1935) i Goddard, 2018: 326). Det er selvfølgelig sandt, at det ikke er en nem opgave. Men lingvister som Goddard og Wierzbicka, mener ikke at det er en utaknemmelig opgave. Som jeg tidligere har vist med de semantiske primer er det, i hvert fald som det mindste, muligt at arbejde med et vokabularium, og at dette består af ord, der ikke har mange eller obskure betydninger (Goddard, 2018: 326). Tarski mente også at: *"(...)it could be doubted whether the language of everyday life, after being rationalized in this way, would still preserve its naturalness or whether in the end it will take on features of the formalized languages"* (Tarski, 1935) i Goddard, 2018: 326). Det er en vigtig pointe, og det er tydeligt at NSM netop gør noget ved hverdags sprogets naturlighed.

Det er ikke muligt at påstå, at der ikke er nogen formaliseringsproces i NSM, da det naturlige sprog opstilles i et formelt system. Således bliver de almindelige ord til tekniske symboler i systemet. Det er ikke ensbetydende med at ordene er formelle selv, men de er med til at udskære det formelle system. I NSM ses der en interessant kombination af noget formelt og noget 'naturligt'. Med formelt menes der dog ikke *unaturlig*, men snarere at der er noget, der er veldefineret og gennemarbejdet. En gennemarbejdning tilføjer ikke kunstighed med sig (Goddard, 2018: 321). Men når naturligt sprog sættes ind i systemet, virker ordene ikke længere naturlige. En eksplikation er ikke sat op efter den måde, som almindelige mennesker taler med hinanden. Når en eksplikation oplæses, lyder det på ingen måde som en almindelig samtale. Derfor skal ordene forstås som 'naturlige', men selve NSM skal ikke forstås som fuldstændig 'naturlig', og skal ikke forstås som et stillbillede af daglig tale. Ordene selv får en mere formel lyd, og kommer til at virke som et formelt sprog qua måden ordene opstilles. Til den pointe svarer Goddard at: *"It is not fully natural in the sense that it doesn't sound like ordinary speech."* (Goddard, 2018: 326). En hurtig oplæsning af en eksplikation vil bevise det faktum. Det er ifølge Goddard både muligt og praktisk, at formalisere 'naturligt' sprog (Goddard, 2018: 327), og det ændrer ikke ved, at ordene selv stammer fra 'naturligt' sprogbrug.

Metasprog

Goddard forklarer, at der kan skabes en systematisk tilgang til at beskrive sprog, der beskriver sprog, siden vi er fanget i det alligevel. Der skal bruges et metasprog, og der er mange uenigheder om

hvilket, der er det bedste (Goddard, 2011: 13). Et metasprog kan for eksempel ses i en engelsk-dansk ordbog, hvor det er det danske sprog, der forklarer de engelske ord. Her er det dansk, der fungerer som et metasprog. De tekniske termer for hvad ordklasserne, verbum, objekt, adjektiv osv., er et grammatisk metasprog, der beskriver de grammatiske forhold i hverdags sproget (Goddard, 2011: 12). Et metasprog skal ikke nødvendigvis være et andet sprog end det, der forklares. En dansk ordbog, der forklarer danske ord, har derfor dansk som metasprog. De semantiske primer, som jeg gennemgik i ovenstående afsnit, fungerer på denne måde som et vokabularium i et metasprog.

Tarskis arbejde med *meta-language* og *object-language* gjorde ham berømt. Det er tydeligt at Wierzbicka og Goddard kender til Tarskis filosofi. Jeg har dog ikke kunnet finde nogle specifikke udtalelser fra Wierzbicka, eller Goddard om at de har arbejdet med Tarskis tanker om metasprog, selvom de (eller i hvert fald Goddard) har arbejdet med hans tanker om 'naturligt' sprog.

I 'The Semantic Conception of Truth: and the Foundations of Semantics' (1944), forsøgte Tarski at udlægge, hvordan man definerer sandhed. Jeg vil ikke fremhæve hvad hans konklusion endte ud med i den forbindelse, men snarere hans tanker om selve definitions-opgaven gennem sprog. Han fremførte to slags sprog som værende tilstede i definitionsprocessen: object-language og meta-language (Tarski, 1944: 349). Disse to sprog er ikke kun til stede, de er nødt til at være til stede, for at muliggøre opbyggelsen af en definition (af sandhed, i hans tilfælde). Object-language er det sprog der tales om, og det er heri vi finder, det der ønskes at undersøges (Tarski, 1944: 349), sandhed eller naturlighed for eksempel. Meta-language er det sprog vi bruger til at tale om object-language, og det er heri der konstrueres en definition (Tarski, 1944: 350). Her er metasprog et sprog, der bruges til at skabe definitioner af svære og obskure koncepter. I NSM er det de semantiske primers opgave at danne vokabularium for et metasprog, der skal definere objektsproget.

Eksplikation

Jeg er også nødt til at komme dybere ind på det vigtige begreb eksplikation, og derfor drager jeg videre gennem det 20. århundrede til en måske mere bekendt fortid med Rudolf Carnap (1891-1970). Carnap nævnes ved navn af Wierzbicka få steder (hvad jeg kunne finde). I et tilfælde, er det i forbindelse med opremsninger af filosoffer, der er bemærkelsesværdige indenfor mening og lingvistik. I et andet tilfælde i forbindelse med opremsninger af logikere, og med henblik på naturligt sprog og logiske systemer. Carnap nævnes ikke i forbindelse med Goddard og Wierzbickas brug af begrebet eksplikation. Der kan være en sag for, at ordet er blevet assimileret ind i sproget fra akademisk sprogbrug på en sådan måde, at det ikke længere sættes direkte i forbindelse med dets akademiske ophav. Jeg er ikke sikker på om dets ophav stammer fra Carnap, men det er ham jeg selv sætter i forbindelse med begrebet. Jeg vil også notere at på engelsk (i hvert fald i akademiske

kredse) er det et ord, der bruges mere end på dansk. Derfor er det ikke så mærkeligt, at tankerne bag ikke er gjort rede for i de udvalgte værker.

Eksplikation bruges af Wierzbicka, til at beskrive den forklaring der kommer ud af primernes indsættelse i systemet. Dertil bliver en eksplikation netop forklaringen af udtrykket. Wierzbicka har, som det mindste, kendt til Carnap, da hun er bekendt med ham som logiker og hans arbejde indenfor sprog. Det er derfor også en mulighed at hun har været bekendt med hans teori om eksplikation, men uden ønsket om at skabe et tæt link til hans tanker i hendes egen teori. Jeg vil alligevel inddrage hvad Carnap skrev om eksplikation, da hans tanker anses som værende aldeles fremtrædende. Carnap skrev: *"The task of explication consists in transforming a given more or less inexact concept into an exact one or, rather, in replacing the first by the second."* (Carnap, 1950: 3). Det vil sige en klar og præcis forklaring af et obskurt og upræcist koncept. Det er lig NSMs forklaring af eksplikationens opgave. Det handler derfor i begge tilfælde om at belyse koncepter der har mørklagte betydninger.

Carnap brugte ordet *explicandum*, hvilket beskriver konceptet, eller den term konceptet er blevet givet (Carnap, 1950: 3). Dertil brugte han *explicatum* som beskriver det koncept, der skal stå i stedet, eller termen konceptet kan gives (Carnap, 1950: 3). Explicatum skal komme ud af fastsatte regler, og dertil kan der opstilles et system, der inkorporerer disse regler (Carnap, 1950: 3). NSM er et eksempel på et system med faste regler, og den eksplikation man foretager sig når man arbejder indenfor NSM, har eksplicitte regler for at formalisere det naturlige sprog. Carnap anså denne opgave som en udfordring, fordi man stiller sig overfor et problem med uklare termer, og skal forsøge at lave et velillustreret og eksplicit resultat (Carnap, 1950: 4). Den opgave har mange stået overfor i arbejdet med NSM; Carsten Levisen har forsøgt at gøre det abstrakte koncept *hygge* klart; Wierzbicka selv har forsøgt at gøre grænserne om det tyske *Spiel* og det engelske *games* klart; Zhengdao Ye har forsøgt at gøre det kinesiske *xìngfú* klart; og jeg forsøger at gøre konceptet om *mænd og kvinders natur* klart.

Carnaps teori om eksplikation lever tydeligvis i bedste velgående, gennem undersøgelser med NSM.

Semantiske molekyler

De *semantiske molekyler* er vigtige at forklare, og til det formål skal vi ikke se på datidens filosoffer og deres tanker, men fryse os fast i nutiden. Det er et element i NSM, der er i rivende udvikling, og ikke inspireret af tanker fra datiden. De semantiske molekyler er et eksempel på, hvor svært det er at arbejde kun med primer, og at det nogle gange slet ikke kan lade sig gøre. I nogle tilfælde er man

nødt til at inkludere ord, der ikke er lige så primitive som primerne. Det er muligt at man er nødt til at have et af disse ord, for at kunne forklare endnu mere komplicerede ord (Goddard, 2011: 71). Jeg bliver for eksempel nødt til det i min eksplikation, da jeg er nødt til at medtage de reproduktive forskelle der er mellem kønnene, som medfører at det er kvinden der er i stand til at føde, medens manden ikke er. Derfor vil jeg bruge molekylet at *føde*, som vil blive markeret med [m]. Nogle komplekse koncepter, har på den måde brug for andre mindre komplekse koncepter, såsom at *føde*, men de er ikke simple nok til at være primer.

Undersøgelsen af semantiske molekyler er ikke færdigudviklet, men der er fundet omkring 20, der er tæt på at have universelle betydninger i de fleste sprogfællesskaber (Goddard, 2011: 72). *Føde* er et af disse, sammen med *kvinde*, *mand*, *børn*, men også *hånd*, *vand*, og *hoved* hører hertil. Hvis et molekyle skal inkluderes i en eksplikation, skal man normalt eksplikere molekylet også. Det behøver jeg heldigvis ikke i forbindelse med at *føde*, da det er et af disse universelle molekyler der er blevet foreslået (Goddard, 2018: 129). Grunden til at *be born* er foreslået som molekyle, har at gøre med at det er en måde at tale om alder på, som er vigtig at have med, idet nogle sprogfællesskaber ikke har et ord for *alder* (Goddard, 2018: 129). Det kan dog fastsættes hvorvidt nogen er født før eller efter en selv. Det handler i princippet om relativ alder, hvorimod jeg vil bruge det i forbindelse med en kropsfunktion. Goddard skrev, at når vi skal definere ord som *mother* og *father*, skal *be born* også inkluderes (Goddard, 2018: 129). Derfor er det ikke forkert at bruge at *føde* som molekyle på den måde som jeg ønsker, da det er tæt forbundet med køn og kønsroller, hvilket er forbundet med forælderrollerne.

De foreslåede molekyler kan ses fremført af Goddard i Bilag 2. Jeg har tidligere arbejdet med *Danmark* som molekyle, og idet det ikke var et af de universelle (selvom *land* er) måtte ordet have en separat eksplikation. På denne måde handler valget af molekyle ikke om lethed, da det kan medføre endnu større arbejdsbyrde at have et med. Nogle gange kan det ikke lade sig gøre, kun at arbejde indenfor primerne, selvom det bestemt er målet. Jeg er nødt til at inkludere et molekyle, da jeg er nødt til at komme ind på de reproduktive forskelle mellem de to slags kroppe.

Placering i analytisk filosofi

Med NSM befinder vi os et sted hvori, det Wierzbicka og Goddard vælger at kalde det naturlige sprog, både er noget der skal ryddes op i, men at det også netop er stedet hvori, der kan findes mening. Derfor er NSM en analysemetode, der befinder sig et interessant sted indenfor analytisk filosofi. Jeg vil argumentere for, at den befinder sig mellem den tidlige analytiske filosofi ved Russell og Quine m.fl., og 'The Ordinary Language Movement' fra Oxford ved Austin, Grice og Strawson m.fl.

Dog synes jeg, at NSM læner sig mere mod den tidlige analytiske filosofi. Jeg vælger en enkelt repræsentant i min gennemgang af hvert yderpunkt.

Willard Van Orman Quine (1908-2000) skrev i 'Things and Their Place in Theories' (1981): *"The common man's ontology is vague and untidy (...)"* (Quine, 1981: 9). Almindeligt sprog er ikke nødvendigvis gennemtænkt, fordi almindelige menneskers ontologier ikke nødvendigvis er gennemtænkte. Det er vagt og rodet. Quine brugte ordet *slipshod* til at beskrive hverdags sproget, men pointen er ikke at sprogbrugen er sjuksket, men snarere at det skal ryddes op, fordi det er sjuksket (Quine, 1981: 9). *"Ontological concern is not a correction of a lay thought and practice; it is foreign to the lay culture, though an outgrowth of it."* (Quine, 1981: 9). Almindeligt sprog, der er sjuksket, kan gøres bedre gennem en ensretning af sproget. Det handler ikke om at rette i hverdags sproget som sådan, snarere handler det om at lade ontologiske spørgsmål gro ud derfra. På samme måde som når videnskab står nært med almindelig viden, står ensrettet sprog nær almindeligt sprog, men det ensrettede er et bedre sprog. Det handler ikke om at implementere et nyt sprog, men at fremhæve de videnskabelige egenskaber, der allerede (til dels) eksisterer i normal tale. En logisk struktur kunne være en af måderne at opnå dette. Hverdags sproget er derfor noget der skal ryddes op i, og man skal lede efter, og fremhæve de videnskabelige værdier.

Jeg kan genkende Quines tanker i NSM. Opgaven om at skabe en logisk struktur, til at fremhæve noget videnskabeligt, som allerede er der, er netop det NSM kan. Men forskellen er dog, at der i NSM er større fokus på hverdags sprogets potentiale, og at det ikke er gennem en oprydning man opnår resultater, men gennem et samarbejde med hverdags sproget/det naturlige sprog.

Herfra vil jeg se på en repræsentant fra den såkaldte 'Ordinary Language Movement' fra Oxford. Peter F. Strawson (1919-2006) havde nogle interessante tanker om hverdags sproget. I 'Individuals: An Essay in Descriptive Metaphysics' (1959) skrev han at: *"Up to a point, the reliance upon a close examination of the actual use of words is the best, and indeed the only sure, way in philosophy."* (Strawson, 2003 (1959): 9). Her tyder det på, at den bedste måde at lave sprogfilosofi på er, at se på hvordan sproget rent faktisk bruges. Der eksisterer her, en helt anden respekt for hverdags sproget end vi så hos Quine, der ønskede at rydde helt op i det. Der findes mening i hverdags sproget, og det behøver ikke udvikles for at finde mening. *"(...) when we ask how we use this or that expression, our answers, however revealing at a certain level, are apt to assume, and not to expose, those general elements of the structure that the metaphysician wants revealed."* (Strawson, 2003 (1959): 9). Der skal derfor være mere end ren observation af almindeligt sprogbrug, ellers bliver resultaterne baseret på antagelser af vores konceptuelle strukturer. Man kan ikke observere strukturerne, da de

ikke ligger på overfladen i sprogbrugen, de ligger langt dybere (Strawson, 2003 (1959): 10). Det er gennem den almindelige sprogbrug vi kan forsøge at forstå de strukturer metafysikeren leder efter, da de er en del af vores almindelige erfaringer.

Strawson fandt derfor mening gennem undersøgelse af sprogbrug. Hvilket er hvad NSM forsøger - det er en undersøgelse af udtryk, som de er, når de bruges. Det almindelige sprog sættes alligevel ind i et system, men et system som er dannet ud fra tanken om, at det er gennem det almindelige sprog vi finder mening.

NSM placerer sig derfor et forunderligt sted, mellem disse to yderpunkter i analytisk filosofi.

Wierzbicka og Goddard har ikke nødvendigvis været direkte inspirerede af disse analytiske filosoffer. Men deres tanker om NSM er analytiske, og det er nødvendigt at vise hvordan metoden er analytisk. Jeg har placeret Wierzbicka og Goddards teori et sted imellem den tidlige analytiske filosofi og 'The Ordinary Language Movement', for at vise hvordan der tænkes om sprog, sprogbrug, og naturligt sprog i NSM. Det er derfor vigtigt at tænke på NSM som en analysemetode, der har en dyb respekt for den mening der kan findes i almindeligt, naturligt, hverdagsprog, men også som en teori, der samtidigt forsøger at systematisere sproget for at finde meningen frem.

Kan NSM lade sig gøre?

NSM er en analysemetode der kan støde på udfordringer. Men det er netop sådanne udfordringer der kan være med til at forstærke metoden, i takt med at den forsvares. Ludwig Wittgenstein (1889-1951) har sat en sådan udfordring. Den vil jeg nu gennemgå, og dertil undersøge om den kan omgås.

Udfordringen gælder Wittgensteins tanker om *familie ligheder*, og om der er tegnet grænser for vage og subjektive udtryk. Tanken skulle stå i stedet for den traditionelle idé om mening, fordi de måder at bruge et ord på, umuligt kan samles i en enkelt sætning. Familie lighederne viser at der er noget vagt og subjektivt i betydningen af ord. Derfor er det svært at vise en betydning med en fast og objektiv liste af egenskaber. Goddard nævner selv et par eksempler i den forbindelse, heriblandt *mand*. Betydningen af hvad der gælder som mand er varieret, gælder det en 16årig eller 17årig? Handler det overhovedet om en aldersgrænse, eller er det livserfaring? Kriterierne for at være mand er vage og subjektive. Det samme gælder et ord som *frugt*. Hvornår er noget en frugt? Selvom det virker simpelt, kan det hurtigt blive svært at bestemme noget præcist. Tomater for eksempel er teknisk set frugter i deres biologi, men de fleste tænker dem som grønsager. Det klassiske eksempel er farver, enhver farve kan fungere. *Rød* for eksempel. Hvornår er noget rød, hvornår er det lyserød, og hvornår er det orange, er det en orange-rød? Det er vagt og det er subjektivt (Goddard, 2011: 15). Et stort farvestudie fra 2018, hvori Carsten Levisen var medvirkende, viste at forskellige lande (også

lande der ligger tæt sammen geografisk, såsom i Skandinavien) havde forskellige ideer om, hvornår noget var rødt, orange osv. Mange lande havde slet ikke lyserød som farve på samme måde som det gør sig gældende her i Danmark. Wittgenstein har i høj grad haft ret i, at der findes både vage og subjektive betydninger.

Lad os uddybe det vage og subjektive med Wittgensteins eget eksempel. Han havde en kendt teori i forhold til det tyske ord *Spiel* (Goddard, 2011: 15). Han kom frem til, at det lille ord, kunne betyde virkelig mange forskellige ting - både kortspil, sport, børnelege, skak. Derfor er det umuligt at en betydning kan vises ved at fremhæve hvad de har tilfælles (Goddard, 2011: 15). Det de har tilfælles er, at de er *Spiel*, men ordets betydning er overhovedet ikke vist. "For if you look at them you will not see something that is common to all, but similarities, relationships and a whole series of them at that." (Wittgenstein, 1953: 31). Her kommer familie lighederne i betydninger frem. Det er de måder ordene bruges på som overlapper og krydser over på samme måde, som når forskellige ting ligner eller minder om hinanden, som en familie med samme øjenfarver og kropsbygninger (Goddard, 2011: 16). Wittgensteins konklusion var, at man ikke kunne gengive hvad forskellige ord med betegnelsen *Spiel* har tilfælles, for der er ikke tegnet grænser for, hvad de kan have tilfælles. En NSM-analyse er afhængig af at undersøge ordets brug i sproget. Det der vises med en eksplikation, er en illustration af betydningen af et ord, netop når det bruges. Betydningerne af udtryk som *mandens natur* kan kun findes i udtrykkets brug, og derfor skal der beskrives, hvad vi ved om dens brug i sproget. En eksplikation skal udpensle det vi ved er en del af udtrykkets brug, men er samtidig afhængig af at udpensle hvad det, der eksplikeres har tilfælles. Hvis ord i sandhed er så vage og subjektive, burde vi ikke kunne vise grænserne der er sat for dem, hvilket er det NSMs opgave er. Derfor bliver udfordringen for NSM, at hvis Wittgenstein havde ret i, at der ikke kunne ses allerede opsatte grænser for ord, der er så vage og subjektive, kan det ikke lade sig gøre at opbygge en eksplikation. Derved burde NSM ikke kunne lade sig gøre.

Det er en udfordring som Wierzbicka selv har været opmærksom på, og dertil forsøgt at omgå. Hun forsøgte at lave en eksplikation af *games* (kan også ses i Bilag 2). Wierzbicka forsøgte at samle 7 ligheder i hendes eksplikation; det handler om menneskelige handlinger; der er noget om varighed, at et *game* ikke varer et øjeblik; der er et formål tilknyttet nydelse; suspendering af virkeligheden; der findes et mål, noget der skal udføres; definerede regler; der hersker noget uforudsigelighed (Wierzbicka, 1996: 159). Disse ligheder der indgår i eksplikationen, kan med fordel bruges som definition af både brætspil, kortspil, boldspil, og meget mere (Wierzbicka, 1996: 159). Men: "It does not apply to a situation when a child idly throws his Ball at the wall(...)" (Wierzbicka, 1996: 159). Det

er derfor ikke alt der indgår i et *game*. Eksemplet fremhæver, at der skal være regler (direkte eller indirekte), og en form for formål. Det må alligevel betyde at vi kan kende til begrænsningerne i ordet, og at nogle grænser egentlig er at finde i sprogbrugen (Wierzbicka, 1996: 159-160). Wittgenstein skrev at begrænsningerne skulle tegnes, ikke gives (Wittgenstein, 1958: 33), og “(...)we do not know the boundaries because none have been drawn.” (Wittgenstein, 1958: 33). Men begrænsningerne er blevet tegnet, og det gøres forskelligt i forskellige sprogfællesskabers sprogbrug. Men der er en forskel på når et *Spiel* foregår med eller uden regler, og når det har et fastsat mål eller ej. Disse to forskelle kan ikke indgå i en leksikalsk definition af et *Spiel*, da det ikke nødvendigvis indgår i ethvert *Spiel*, men kun har mulighed for det. De kan dog indgå i en leksikalsk definition af et *game*. Så selvom *Spiel* har en bredere rækkevidde i sin brug, end *game* og måske det danske *spil*, og også indeholder betydningerne for det danske *leg*, er der netop tegnet begrænsninger omkring de ligheder der findes. Det er muligt at vise, at *Spiel* har noget tilfælles, og derfor er der tegnet grænser i sproget. Wittgenstein tog ikke helt fejl, for det er ikke muligt fuldstændigt at udtømme betydningerne for *Spiel*. Det der kan lade sig gøre, når der opereres indenfor de vage og subjektive betydninger, er at se de grænser der er tegnet for hver konkret kontekst udtrykkene bruges. For hver kontekst er der sat grænser. I fodbold er der tale om et *boldspil*, men man spiller en *kamp*. Når vi definerer et bestemt *boldspil*, er der noget bestemt i det der kan gøre det til en *kamp*. Det er en grænse der er sat i sproget.

Der er forskel på et *Spiel* og et *game*, og *game* kan eksplikeres bedre med generelle betydninger end hvad *Spiel* kan. Hvis vi skal arbejde med *Spiel*, må vi arbejde indenfor konkrete analyser af specifikke sproglige situationer. Min pointe er, at sproget er kontekstafhængigt, og konteksten er praksisafhængig. Derfor kan vi se de tegnede grænser i en specifik kontekst, og i et udtryks brug i praksis. NSM handler om konkrete analyser af specifikke sproglige situationer. Deri kan vi rimeligt tale om grænser. Udfordringen der lå i, at grænserne ikke var tegnet i sproget, gælder derfor ikke når vi bruger NSM. For grænserne er tegnet, men vi kan kun se dem når vi undersøger specifikke sproglige situationer. For hver konkret kontekst, kan vi definere de tegnede grænser. Jeg bliver derfor nødt til at undersøge konteksten, da de specifikke sproglige situationer netop er kontekstafhængige. Jeg skal undersøge hvilke sociale mønstre, der er omkring de udtryk der bruges, når de bruges.

Konklusion på NSM

Det er tydeligt at NSM finder inspiration fra mange steder gennem tiden, og dertil fra mange forskellige filosoffer. NSM er funderet på principper om universalitet, og sikringen af maksimal klarhed i definitioner. Eksplicationerne skal forhindre cirkularitet og obskuritet, og indeholder derfor de semantiske primer. Primerne har forskellige valensmuligheder, og derfor skal de universelle

syntaktiske egenskaber holdes for øje (Wierzbicka, 1996: 27). En eksplikation opstilles efter komponenter. Det er korte sætninger der indeholder de primer, der skal bruges til ens omskrivning. Det vil sige at komponenterne tilsammen er en eksplikation. Der findes ikke en skabelon for opstillingen af en eksplikation. Det er derfor en fordel at stå på skuldrene af andre lingvister, der har foretaget lignende arbejde. Jeg vil primært være inspireret af Goddards eksplikationer, og de vil derfor ligne hans mere end andre lingvisters.

NSM er i udvikling, og det kan blandt andet ses gennem undersøgelsen af semantiske molekyler, men også hvordan NSM kan bruges. Den originale pointe er at vise nuancer i sproget og forbedre vores definitioner af komplekse ord og begreber. Vi kunne se med Wittgenstein at der findes mange nuancer i et enkelt ord, og at grundet disse nuancer, kan ordet blive svært at oversætte til andre sprog.

Selvom det ikke er NSMs primære opgave at assistere filosoffer i kritisk refleksion, er det ikke nødvendigvis første gang det er blevet brugt sådan. Karen Stollznow er lingvist ved University of England, og hun har brugt NSM til at vise tankerne bag, og konsekvensen af *dehumanisering*. I sin artikel 'Dehumanization in Language and Thought' (2008), brugte hun NSM som værktøj til at fremhæve hvilke tanker, der lå bag dehumanisering. Hun undersøgte derfor ikke udtrykkets betydning alene, men hvilken psykologi der repræsenteres, når man fratager individers værdi som mennesker. Hun kom frem til, at den mest uhyggelige konsekvens af dehumanisering er, at nogle bliver i stand til at retfærdiggøre påføring af smerte hos mennesker, da de ikke gælder som mennesker. Hun fokuserede især på, hvordan mennesker er i stand til at føre krig med hinanden, men også hvordan mennesker har kunnet retfærdiggøre slaveri. Hendes kritiske fokus ligger derfor primært ved den kognitive brug af sprog.

Jeg vil også bruge NSM som værktøj for kritisk refleksion, ved først at udføre en eksplikation, og dertil reflektere over resultatet. Kritisk refleksion er muligvis ikke det Wierzbicka havde tænkt sig da hun startede med at udtænke NSM. Hun anser den lingvistiske dagsorden som fundamentalt anderledes end filosofers. "*The crucial difference is that philosophers are interested in language, whereas linguists (...) are interested in languages.*" (Wierzbicka, 1996: 291). Jeg er interesseret i at lære noget om de ting vi siger, gennem de ord vi vælger. Men jeg er også interesseret i, hvad vi kan lære om verden, og vores syn på verden, hvilket reflekteres i vores sprogbrug. NSM kan bruges som et værktøj til at skabe en forståelse for vores sociale mønstre, ved at sætte betydningen af de udtryk vi bruger om hinanden i fokus. I modsætning til Stollznow, har jeg fokus på den sociale brug af sproget, frem for den kognitive.

Kønsteori og socialkonstruktivisme

“At least initially it is useful to think of social constructions on the model of artifacts.” (Haslanger, 2012: 85). Sprog er et menneskeligt artefakt, lige så meget som døre og nøgler. Uden en meget kompleks social kontekst, kunne sprog og nøgler ikke have eksisteret. I en bred forstand er de sociale konstruktioner. Det er tydeligt at menneskelige sprog ikke kunne eksistere uden mennesket. De ord vi bruger i sproget, er født af en kompleks social kontekst, hvori vi er i stand til at tilføje mening og betydning til de lyde kroppen kan skabe. Lydene bruger vi også på hinanden, og til at beskrive hinanden. Det er derfor ideelt at tale om, hvilken mening vi tilfører anatomiske kroppe, og dertil de ord vi bruger om dem. Jeg er nødt til at forholde mig til ordene som de bruges i verden, og derfor må jeg også forholde mig til de sociale relationer, der har medført, og som fremmes, af de ord vi vælger at bruge om kønnene. Jeg vil i den forbindelse udvide ideen om kritisk refleksion, med en filosofisk interesse. For de tanker om naturlighed der findes i samfundet, og de udtryk der hører til, er måske større end hvad en lingvistisk analysemetode kan rumme alene.

Vi kan undersøge sociale relationer på en konkret måde, ved at fokusere på de udtryk, der er i omløb i samfundet. Jeg vil derfor undersøge de mønstre der findes i samfundet der relaterer til social gruppering af kønnene. Nu skal vi væk fra NSM og lingvistik, og bevæge os mod kønsteori og socialkonstruktivisme.

Sally Haslanger er filosof ved Massachusetts Institute of Technology, og har arbejdet indenfor socialkonstruktivisme i forbindelse med køns- og raceteori, med et fokus på sprog og sprogbrug. Jeg har valgt at benytte hendes værk *‘Resisting Reality’* (2012), da der heri er et engageret forsvar for ideen om kønnenes (og racernes) sociale konstruktion. Haslanger har sat mig på sporet af min rapport, da det var i hendes værk hun påpegede, at det er vigtigt at revurdere de ord vi bruger om kønnene - såsom *‘naturligt’* (Haslanger, 2012: 79). Hendes tilgang er ikke fænomenologisk, da den ikke er bygget på erfaringer. Det hun ønsker at undersøge, er strukturerne, og de sociale relationer, der konstituerer dem (Haslanger, 2012: 12). Dermed ikke sagt at hun udformer et objektive narrativ, men en beskrivelse af noget hun finder uretfærdigt ved det samfund vi har opbygget, og frem for alt *vis* hvordan det er uretfærdigt (Haslanger, 2012: 22).

Generel, diskursiv og pragmatisk konstrueret

Der er mange måder at forklare socialkonstruktivisme, og begrebet er nu så flydende at det kan være svært at bruge, når det tages op i diskussioner. Derfor har jeg valgt at bruge Haslangers forklaring, fordi hun er meget opmærksom på de mange definitioner. Målet med hendes værk er at forsvare ideen om, at køn er socialt konstrueret (Haslanger, 2012: 5). Det samme gælder race, men

det er desværre ikke relevant for denne opgave. Jeg vil tale om køn som socialt konstrueret, og derfor vil jeg bruge lidt plads på at forklare hvordan, samt hvilke forskellige måder noget kan være socialt konstrueret. Formålet er at vise nogle af de mønstre om sociale relationer, der ligger bag de udtryk mennesker bruger om kønnene.

Haslanger har forsøgt at udforme forskellige kategorier og definitioner for social konstruktion for at skabe et billede af, hvad der indgår af tanker i sådanne diskussioner. *Generel social konstruktion* er, når det er et produkt af social praksis. Det vil sige, at det der for eksempel konstituerer feminint/maskulint er kodet ind i individer. På denne måde åbnes der op for et forsvar mod biologiske årsager som argumentation (Haslanger, 2012: 86). Sprog er, som menneskeligt artefakt, en del af disse generelle konstruktioner, og er derfor et produkt af social praksis. De ord vi vælger at bruge, er beskrivelser af noget i verden. Kun sammen (i social praksis) skaber vi mening og betydning med ordene, fordi vi er, så at sige, enige om disse meninger og betydninger. Mere eller mindre i hvert fald. Selvom sproget er et artefakt, er det ikke nødvendigvis samme slags. Sprog har ikke haft samme planlægning og opfindelse lagt i sig, som nøgler har, og er ikke skabt intentionelt. Derfor kan artefakter, trods deres essentielle lighed som produkt af social praksis, være forskellige.

Haslanger påpeger to underpunkter til generel social konstruktion - *kausal konstruktion* og *konstitutiv konstruktion*. Disse omhandler hvordan det sociale kan fungere som konstruktioner. Den kausale måde er, når sociale faktorer spiller en kausal rolle i nogets eksistens. Hvorimod den konstitutive måde omhandler, hvis vi, når vi definerer noget, er nødt til at referere til sociale faktorer (Haslanger, 2012: 87). Køn for eksempel ville være konstitutiv og ikke kausal. Køn er en social kategori, og definitionen af denne kategori må indeholde de mange sociale relationer, og ikke kun fysiologiske forskelle (Haslanger, 2012: 86-87). Men det kausale er ikke ubetydeligt for denne diskussion, da der heri ligger meget af den identitet individer skaber. For eksempel, vores idé om hvad der er smukt i nutiden, kan have en effekt på hvordan man forsøger at se ud. For eksempel, hvis opfattelsen er, at store øjne og læber er smukt, vil lægges make-up på strategiske måder, så man kan forsøge at nå dette ideal, hvis man ikke er født med disse attributter. Vores forståelse af hvad ting som skønhed, sejhed, maskulinitet, og femininitet er, kan dermed have en kausal effekt på vores egen selvforståelse. Hvis en person har en bestemt forståelse af hvad det feminine er, kan de også aktivt forsøge at modsætte sig disse træk, for ikke at kunne kaldes feminin. Beskrivelser og klassifikationer har derfor en kausal effekt på vores normative forventninger (Haslanger, 2012: 87). Der kan også skabes en tættere idé om social konstruktion, som stadig falder under kausal konstruktion - *diskursiv konstruktion* (Haslanger, 2012: 88). Det forklares som: når noget er, som det

er, (i en væsentlig grad) på grund af hvad der tilskrives og/eller tillægges det, er der tale om en diskursiv (eller lingvistisk) konstruktion (Haslanger, 2012: 88). Det handler derfor om mere end at udpege eksisterende grupperinger af individer. Der kan være steder, hvor der skabes og forstærkes nogle grupperingers væremåder, for til sidst at kunne passe til bestemte klassifikationer (Haslanger, 2012: 88). *“In such cases, classificatory schemes function more like a script than a map.”* (Haslanger, 2012: 88). Det er ikke en kortlægning, men et manus. Det er derfor en cirkulær feedback, der omhandler navngivelse og klassificering.

Haslanger beskriver til sidst *pragmatisk konstruktion*. Det omhandler vores sondringer af hvad der anses for skønhed, sejhed, maskulinitet, og femininitet. Det handler derfor ikke om de iboende kvaliteter individer besidder, men snarere taler det til vores sociale relationer. *“(...) that is, it distinguishes status in the in-group (...)”* (Haslanger, 2012: 89). Dét, at man kalder nogen noget, baseres på ens egne præferencer. En person kan være sej, hvilket betyder, at jeg, der kalder vedkommende sej, kan lide denne person. Det er et individ med kvaliteter, relateret til mig selv. Det bliver derfor ikke en objektiv vægtning af iboende sejhed, men en social relation der viser noget om min mening om det. Den pragmatiske konstruktion er et socialt konstrueret klassificeringsapparat. Noget er socialt konstrueret på denne måde, når dens brug er bestemt af sociale faktorer (Haslanger, 2012: 90).

Derudover er der to slags pragmatiske konstruktioner. *Svagt* og *stærkt* pragmatisk konstrueret. Svagt pragmatisk er, når sociale faktorer kun til dels bestemmer brugen af det. Stærkt pragmatisk er, når sociale faktorer fuldstændigt bestemmer brugen. Den store forskel på de to omhandler, hvad vi kan vide som faktisk. Vi ved at der er anatomiske forskelle på mande- og kvindeskroppen. Derfor inddeles de i to kategorier. Dette ville være en svag pragmatisk konstruktion, da den udover sociale faktorer er bestemt af en visuel forskel på to typer kroppe. Når man dertil taler om at mænd og kvinder har forskellig natur, og dertil at noget er naturligt for kvinder og ikke mænd (og omvendt), er det en stærk pragmatisk konstruktion. Det er kun baseret på sociale faktorer, og ikke fakta. *“(...) though there is an illusion that they are.”* (Haslanger, 2012: 91). Der er en tro om, at der indfanges fakta som virkeligheden giver, men det er en illusion.

Jeg har udlagt Haslangers tanker om de forskellige måder noget kan være socialt konstrueret. Herfra har jeg fået værktøjer til at tale om kønnenes natur som socialt konstrueret, og hvordan de er socialt konstrueret. Herfra bliver det nemmere at navigere i de mønstre om sociale relationer, der ligger bag de udtryk, der bruges om kønnene.

Kategorisering

Socialkonstruktivisme er blevet et tungt begreb, der i sig selv indeholder mange forvirrede aspekter. Dertil er der også mange konstruktivistiske opgaver, men det vigtige er, at holde fokus på hvad deres formål er, og hvordan det er meningen de skal virke. Det er ikke min opgave at finde ud af hvordan socialkonstruktivisme i virkeligheden er, jeg skal se på hvad det gør. Der er selvfølgelig mange vinkler, og Haslanger fremfører de, der har vakt hendes interesse. Nogle er i forbindelse med filosof og historiker Ian Hacking, og hans teori om *idé-konstruktivisme*, men særligt om *objekt-konstruktivisme*. Det sidste har ifølge Haslanger mere at byde på end det første, og det er især interessant når vi taler om forskellige slags mennesker.

Der er dog mere af Hackings teori, der er interessant. Fra værket 'Social Construction of What?' (1999), finder vi hans *elevator words* (Hacking, 1999: 21). Vi har ideer og objekter, som begge er til stede i verden. Til ideer og objekter er der forskellige ord, der hører til. Ord, der beskriver objekter, kan være de mange ord på folk; *børn* for eksempel (Hacking, 1999: 21). Ord, der beskriver ideer, kan være ord som *teorier*, *tro* og *koncepter* m.m. (Hacking, 1999: 22). Men vi har også de ord, der siger noget om verden, eller siger noget om, hvad vi tænker om verden (Hacking, 1999: 22-23). Disse er elevator ordene. Grunden til, at Hacking har valgt at kalde dem elevator ord, er fordi der heri ligger en metaforisk betydning, som indkapsler hvad han mener. Det er ord, der har et højere niveau, og de sætter derfor niveauet på diskursen højere (Hacking, 1999: 21). Vi stiger med elevatoren op gennem den høje bygning. Hacking nævner selv *sandhed*, *fakta*, *virkelighed* og *viden* (Hacking, 1999: 22). Jeg ser dog en lighed mellem disse ord og det som jeg undersøger – *kønnes natur*. For det er et udtryk, der siger noget om hvad vi tænker om verden. Det siger noget om, at der er noget i verden der har egenskaben *naturligt*, og dertil noget der ikke har. Når vi arbejder med betydningen af *kønnes natur*, og *naturlighed*, er vi i færd med at løfte diskursen til et højere niveau. Måske er det ikke toppen, men det er bestemt en høj etage.

Indtil videre har jeg primært talt om to slags mennesker, med forskellen baseret på de reproduktive funktioner – hankøn og hunkøn. Men siden mennesker inddeles i mange andre kategorier, og siden der er ord for mange andre slags, vil det være en fordel at gennemgå hvordan socialkonstruktivisme kan vise de vigtige pointer i vores inddeling i kategorier og forskellige slags. Her tænkes denne kategorisering, som et menneskeligt artefakt, der er tæt forbundet med sproget - de ord vi bruger om hinanden. For det er når vi bliver kaldt noget (om det så er kvinde, mand, sort eller hvid), at der placeres normer ud fra det vi kaldes, når vi bliver kaldt det (Haslanger, 2012: 241).

Så lad os undersøge 'slags' lidt dybere med Haslanger og Hacking. Slags i denne forbindelse er ækvivalent til typer og grupperinger (Haslanger, 2012: 125). Dertil er der mange måder at inddеле mennesker, herunder udseende, religion osv. Men det vigtige er at se på de grupperinger hvori kategoriseringen er medvirkende, eller skyld i, opretholdelsen af uretfærdighed (Haslanger, 2012: 125-126). Selvom der er nogle grupper der ikke har fået et ord for deres kategori, vil der stadig findes en social praksis der følges, og som indrammer dem. Her skal nævnes *interaktive slags* og *indifferente slags*. Det er Hacking's begreber, og det første forklares som individer der er klar over den kategori de har fået, og justerer deres adfærd dertil. Det vil sige, at en kvindelig flygtning, der interagerer med andre af sin slags, kan skabe en forståelse for hvordan de er kategoriseret, og dertil udføre den 'korrekte' adfærd der hører til (Haslanger, 2012: 122).

For Hacking er objekter et produkt af social-historiske kræfter. Hvis objekter dertil er forskellige slags mennesker, for eksempel kvindelige flygtninge, er den vigtige pointe at de er socialt konstrueret. Kategoriseringen i dette tilfælde foregår indenfor sociale institutioner, der hertil har en effekt hos individerne (Haslanger, 2012: 122-123). En kvindelig flygtning kaldes kun dette, fordi hun er noget udenfor den stat hun befinder sig i. Staten som institution navngiver derfor, hvad det vil sige at ankomme et sted, og bo der, i forbindelse med at have flygtet fra sit fødested. På denne måde bliver individet også socialt konstrueret, idet der skabes en ramme omkring dem, som en bestemt slags person. Vi har nogle bestemte forventninger til en kvindelig flygtning. Heriblandt også forventninger til hvad de vil gøre, og samtidig ved vi hvad de er i stand til at gøre. "(...) *she may be deported, or go into hiding, or marry to gain citizenship.... She needs to become a woman refugee in order to stay in Canada; she learns what characteristics to establish, knows how to live her life.*" (Hacking, 1999 i Haslanger, 2012: 123). Der leves det liv, der hører til denne kategori, og på den måde skabes der en bestemt slags person (som passer til kategorien), og individet kommer til at tænke sig selv som kategorien. En kvindelig flygtning vil tænke sig selv, som kvindelig flygtning. Jeg kan nemt samle op på disse tanker gennem begrebets kontrast - indifferente slags. Her bruges partikler som eksempel. De er ikke selv klar over at de er kategoriseret som partikler, og bliver derfor ikke ændrede ved selve kategoriseringen. Interaktionen, i interaktive slags, sker altså gennem en viden om det, der klassificeres som.

Det ovenstående er meget lig Haslangers forklaring af diskursive konstruktioner, da der her findes cirkulær feedback, der er med til at forme individer, i takt med at de bliver kategoriseret. I eksemplet med de kvindelige flygtninge, beskrives deres adfærd som værende reguleret af deres kategorisering. Den kvindelige flygtning får med sin kategori, et manus for hvilke adfærdsmønstre,

der hører til hendes gruppe. Med det ville være forkert at sige, at kategorierne er for evigt faste og ubøjelige. Kategorierne er selv en del af den cirkulære feedback. I takt med at de kvindelige flygtninges selvforståelse ændres med kategoriseringen, vil betydningen af kategorierne også ændres. Vi kan derfor se at Hackings interaktive slags, er tæt forbundet med den diskursive måde noget kan være socialt konstrueret. Haslanger ønsker at understrege vigtigheden af individets aktive del i processen: "(...)we might call this "discursive identity construction"." (Haslanger, 2012: 125). Her finder vi konstruktionen af menneskelige slags. Individet inddeles i forskellige slags i forhold til deres identitet. Her forstås identitet som et psykologisk aspekt, hvori individets selvforståelse ligger (Haslanger, 2012: 125). Det dækker dog ikke alle tilfælde. Nogle grupperinger har ikke et ord for deres kategori, men der hører stadig et manus til dem, og deres identitet er påvirket af grupperingen. De kan ikke være interaktive på samme måde som kvindelige flygtninge, fordi der ikke er et ord for deres gruppe, selvom der er forventninger til gruppen. En kvindelig flygtning tænker ikke nødvendigvis sig selv som kvindelig flygtning, selvom hun udlever de adfærdsmønstre der tilhører kategorien. Hackings objekt konstruktion indeholder ikke dette. Derfor finder Haslanger det nødvendigt at finde en måde at tænke på, der indeholder vigtigheden af identitetsdannelse gennem kategorisering, men som også indeholder de sociale praksisser, der ikke har dannet et begreb til en kategori (Haslanger, 2012: 128).

Vi bliver nødt til at analysere kønnede mennesker som sociale slags. Det er vigtigt at se på hvordan noget er en social slags, fordi det er så svært at forklare hvorfor et individ hører til en gruppe. Det bliver ofte ud fra noget fysisk, men der kan ikke artikuleres en essens som gruppen deler (Haslanger, 2012: 134). Ifølge Hacking er mennesker konstrueret som kønnede slags med kategorierne mænd og kvinder. Køn ses hertil ofte som noget kausalt konstrueret, da kategorierne her er interaktive. Men ifølge Haslanger er køn i nogle tilfælde konstitutivt konstrueret (Haslanger, 2012: 130). Her handler det ikke om at der gives en kategori, og der sker interaktion med den, og de der hører til den. Det handler om et system, hvori sociale kategorier baserer deres definition på et netværk af sociale relationer (Haslanger, 2012: 130). Køn er derfor en social kategori i denne tænkemåde, og sociale slags er ikke ensbetydende med sociale årsager. Haslangers eksempel: "(...) A husband is a legally married man. Being a legally married man does not cause one to be a husband; it is just what being a husband consists in." (Haslanger, 2012: 131). En gift mand er en social slags, men han er det ikke fordi der er en social årsag (institutionen at blive gift). Kategorien gift mand er ikke kausalt forbundet til den sociale årsag, snarere består kategorien af den. Når vi definerer hvad en gift mand er, skal det defineres ud fra at gruppen består af sociale faktorer, og ikke skabt af dem.

Det er ikke altid tydeligt, når sociale slags virker socialt. For der peges som sagt ofte på fysisk udseende, når man vil forklare en kategori. Men når man påpeger noget, selvom det er baseret på udseende, påpeger man samtidig en social position (Haslanger, 2012: 131). Det er vigtigt at tale om hvordan noget er en social slags, da de netop ikke kun handler om hvad grupperne har tilfælles. Haslanger ønsker at opbygge argumenter for, at der er en teoretisk vigtig social slags, der endnu ikke er anerkendt godt nok, eller i hvert fald ikke anerkendt som socialt (Haslanger, 2012: 137). Pointen er, at hvis vi ikke anerkender mænd og kvinder (kønnene) som sociale positioner, tales der om dem som havende en fælles essens i stedet. Derved har de noget naturlig adfærd, der passer til essensen. På den måde kan vi kun tale om de fysiske forskelle mellem kønnene, og ikke hvordan køn kan give et individ en social klasse baseret på privilegium eller undertrykkelse. Derfor kan vi ikke lave projekter der påpeger det uretfærdige i verden, fordi det er baseret på en essens, og på noget naturligt - og kan derfor ikke være uretfærdigt.

Illusion og objektgørelse

I forbindelse med min rapport, er illusionen troen på at de kategorier man inddeler i, er baseret på fakta, selvom de er baseret på sociale faktorer. Illusion er et ord, der for Haslanger er tæt forbundet med objektgørelse. Derfor vil jeg dedikere et afsnit til at forklare, hvad illusionen egentlig går ud på, og jeg vil i den forbindelse gennemgå Haslangers tanker om objektgørelse. Det er vigtige elementer at gennemgå, da de er vævet ind i en større gobelin, der viser ønskerne om hvordan en bestemt slags krop bør opføre sig, og hvilken rolle de bør have i sociale relationer.

Lad os begynde med at se på gobelinen ud fra objektgørelse. Den simpleste forklaring er, at et individ, eller gruppe, gør andre individer, eller grupper, til objekt for et begær. Objektgørelse er noget, der bliver aktualiseret på et objekt, og er derfor ude i virkeligheden, og ikke begrænset til kroppenes tankevirksomheder (Haslanger, 2012: 65). Der er selvfølgelig noget tanke bag, men som Haslanger påpeger, er det tanke og *magt*, der fører objektgørelse ud til virkeligheden. I denne forbindelse er det relevant at nævne, at der heri skabes normer for køn, og det bestemmes også her hvilke sociale relationer, der konstituerer køn. I feministisk teori omhandler det typisk relationen mellem dominant og underlegen (Haslanger, 2012: 42). Det er normerne for kønnene, der fremstiller rigtige og forkerte måder at være på. Det vil sige, at der er adfærd der er socialt godkendt, hvilket giver individerne positive bedømmelser. De kønsnormer, der er socialt godkendte, vil reflektere, men også forstærke, det lokale mønster for kønsrelationer (Haslanger, 2012: 45). Derfor er normerne og bedømmelserne af adfærd betingede af hinanden. Den gruppe der har definitionsmagten for godkendt social adfærd, har en indirekte magt. Den indirekte magt opretholder, hvad den dominante gruppe gerne vil se hos de, der objektgøres, og derfor er de med

til også at opretholde de sociale relationer, der er mellem kønnene. Disse mønstre er selvfølgelig ikke ens i alle kulturer, hvilket betyder at den dominerende gruppes ønsker er forskellige mellem kulturerne. Uanset hvad ønskerne er, vil der være tale om et idealbillede for de objektgjorte, skabt af de objektgørende. Det handler som oftest om den rolle objektet bør have. Derfor er objektgørelse ensbetydende med at gøre et andet menneske til objekt for ens egne ønsker (Haslanger, 2012: 66).

Der eksisterer nødvendigvis en tanke om, at de objektgjorte er i stand til at opfylde disse ønsker. Haslanger fremfører et eksempel: *"(...) if men desire submission, then in objectifying women men view women as having a nature which makes them (...) submissive, at the same time as they force women into submission."* (Haslanger, 2012: 66). Det er en 'naturlig' egenskab der påtvinges på en slags krop, så de objektgørendes ønsker kan opfyldes. Det 'naturlige' gøres til en del af idealet. Det fastsættes derfor også hvad, der er ønskeligt for den ene slags krop, og hvis man afviger fra det ønskelige, kan man ikke tilhøre den 'korrekte' kvinde eller mand. På den måde bekræftes hvad den dominante gruppe vil se, da de objektgjorte bindes fast i, hvad der er rigtigt og forkert (ønskeligt) for deres slags kroppe. Vi er nødt til at skabe en distinktion mellem de egenskaber, der er en del af de der objektgjortes natur, og de egenskaber, der er tilfældige. Der er tre vigtige elementer i denne tankegang, der skal tages højde for. 1) at alle objekter har en natur. 2) naturen bestemmer hvad der er rigtigt for dette slags objekt. 3) naturen er essentiel for objektets eksistens (Haslanger, 2012: 66). Det vil sige, at de der objektgør, ser noget som havende en natur.

Det er naturen der gør noget ønskeligt, og det er ved naturen at ønsket kan opfyldes. Illusionen har her to niveauer; at en gruppe kan opfylde det ønskelige, fordi der er en natur der netop er skræddersyet til at opfylde det ønskelige, og at en natur tilhørende en bestemt gruppe overhovedet eksisterer. Illusionen ses her primært ved den objektgørende. Dog er det muligt at illusionen er delt af de objektgjorte. Den består ikke i de rapporterede konsekvenser - for eksempel kvinder der tvinges til underlegenhed, bliver underlegne. *"(...) the illusion is in, so to speak, the modality of such claims—women submit by nature"* (Haslanger, 2012: 66). Objektgørelse er andet, og mere, end at gøre nogen til objekt for ens begær. Det handler om at se individuelle mænd og kvinder som havende *mandens natur*, og *kvindens natur*. Den enkelte besidder en natur, delt af hele gruppen. Det som er ønskeligt, er et resultat af denne natur, og derfor bliver det normale, også til det, der er ønskeligt. Alt andet må være afvigelser og unormalt (Haslanger, 2012: 67). *"(...) these post hoc attributions are true by virtue of the object's nature and not by virtue of having been enforced."* (Haslanger, 2012: 66). Nogle bestemte egenskaber anses som naturlige for en slags krop.

Naturlighed bliver derfor brugt til en legitimering af noget sandhed. Hvis man kalder noget naturligt,

må ens udsagn være funderet i noget sandt. For Haslanger handler det om, at de objektgjorte har lært, og er blevet presset ind i det der anses for ønskeligt. Derfor er det ikke naturlighed der faktisk er tale om, men magtudøvelse (Haslanger, 2012: 67).

Undertrykt eller privilegeret

Seksuel undertrykkelse har plaget verden i lang tid. Selvom menneskeheden er kommet langt, i hvert fald i forbindelse med lovgivning og ligestilling, finder man former for seksuel undertrykkelse, som er med til at påvirke individers selvforståelse. Selvom kvinder har ret til at stemme og komme i Folketinget, kan man stadig få ting at vide såsom; mænd er bedre til matematik end kvinder; kvinder kan ikke køre bil. Undertrykkelse er forskellig fra sted til sted, og fra gruppe til gruppe. I nogle tilfælde er det mænd der er undertrykte. Det er forskelligt hvem der er de privilegerede, og hvem der er de undertrykte. Haslanger mener, at vi arbejder med et overordnet fænomen når det kommer til seksuel undertrykkelse af kvinder (Haslanger, 2012: 227). Selvom undertrykkelsen ikke føles lige så tungt i Danmark, som i Mississippi, er der alligevel tale om en overordnet uretfærdighed. Derfor vil jeg i dette afsnit udlægge Haslangers tanker, om forholdet mellem undertrykkelse og privilegium i de mange kategorier.

For Haslanger skal køn (og race) tænkes som sociale klasser (Haslanger, 2012: 228). *“My strategy is to offer a focal analysis that defines gender, in the primary sense, as a social class.”* (Haslanger, 2012: 228). For det første indeholder Haslangers strategi at køn skal defineres som en social klasse. For det andet indeholder strategien en fokalanalyse. Det vil sige, at hun opererer indenfor en bred vifte af forbundne fænomener, der alle har en relation til et kernefænomen. Hun vælger at teoretisere kernefænomenet som et mønster af sociale relationer, der sætter kategorien *mand*, som den dominante sociale klasse, og kategorien *kvinde*, som den underlegne (Haslanger, 2012: 228). Kønnene er ikke kun fysisk forskellige, deres sociale positioner er også forskellige. Haslangers bekymring udspringer af, at den dominante sociale klasse privilegerer mandekroppen (Haslanger, 2012: 229). Kønnene kan dog ikke defineres gennem fysiske eller psykiske funktioner. Så når nu det ikke kun er de fysiske eller psykiske egenskaber, der definerer køn, må undertrykkelse komme fra en kulturel og materiel kraft (Haslanger, 2012: 229). Ifølge Haslanger defineres vores kønscategorier ud fra: *“(...) how one is socially positioned, where this is a function of, for example, how one is viewed, how one is treated, and how one’s life is structured socially, legally, and economically (...)”* (Haslanger, 2012: 229). Der ses både kulturelle og materielle kræfter i spil her, men især defineres kønnene efter deres position. Kvinder er ikke i den underlegne sociale klasse fordi de er dårlige til matematik, de er dårlige til matematik, fordi de er i den underlegne sociale klasse. Pointen bliver derfor, at der sker en undertrykkelse af kvinder (de der gælder som kvinder), fordi deres position er

underlegen. Undertrykkelsen bliver mærket og undskyldt ved deres kvindekøn (Haslanger, 2012: 230). Dermed ikke sagt at der ikke er flere former for undertrykkelse. Det er meget muligt at man kan være privilegeret i en form, men undertrykt i en anden (Haslanger, 2012: 231). Mandekroppen kan være privilegeret i den dominante klasse, men sorte mænd for eksempel kan stadig være undertrykte, som kategorien sorte mænd.

Konklusion på Haslangers tanker

Først, vil jeg opsummere de vigtige pointer om køn og deres natur, som jeg udledte af de forskellige måder noget kan være socialt konstrueret. Generelt er vores ideer om hvad der gælder som feminint og maskulint et produkt af social praksis, og er en generel social konstruktion. Hvis det anses som feminint at have langt hår, er denne idé ikke baseret på andet end sociale praksisser, der dikterer at normen for kvinden er at have længere hår.

Kønnene er konstitutivt konstruerede, da vi er nødt til at inddrage sociale relationer når vi skal definere dem. Vi kan pege på anatomiske kroppe, men vi er også nødt til at forklare kønnene som havende forskellige positioner i samfundet. Både med hensyn til deres roller i reproduktion, men også i det sociale hierarki. Vores identitetsskabelse bliver påvirket af beskrivelser og kategoriseringer, hvilket er kausale konstruktioner, da de har en kausal effekt på det der bliver vores normative forventninger. Hvis et individ kategoriseres som mand, er der visse normative forventninger til vedkommende, som mand. Når individer tillægges noget/beskrives på en bestemt måde, bliver individets selvforståelse også påvirket. Det er en diskursiv konstruktion, når vi står med et manus for, hvordan vi bør opføre os, fordi der tillægges noget til kategorien. Hvis kategorien *mand* får tillagt, at de ikke er lige så følsomme som kvinder, vil der stå i manuset at mænd ikke kan dele deres følelser på samme måde som kvinder. Dertil har vi de to slags pragmatiske konstruktioner. De to kategorier, kaldet *mand* og *kvinde*, er svagt pragmatiske, fordi de ikke kun er bygget på sociale faktorer. Kategorierne er også baseret på anatomiske forskelle, funderet i to forskellige reproduktive roller. Men når vi taler om, at et køn har en natur, og at noget er naturligt for den ene, og ikke den anden, er der tale om en stærk pragmatisk konstruktion. Tanker om naturlighed for køn er ikke baseret på fakta, men der er en tro om, at de er. I virkeligheden ser vi, at det kun er sociale faktorer, funderet i sociale relationer, der gør sig gældende. Alle de ovenstående forklaringer er vigtige, for nu har jeg kunnet vise *hvordan* mange aspekter af køn er socialt konstruerede som produkter af social praksis. Både med henblik på, at der er anatomiske aspekter i spil, men også identitetsdannelse, selvforståelse og kategorisering.

Sidst, vil jeg opsummere det, der for Haslanger, opretholder uretfærdigheden i samfundet, når det gælder kønnene, og dermed hvad den egentlige forskel på de to slags køn er. For det første, spiller

kategorisering en stor rolle, da individers identitet i høj grad bliver påvirket af deres gruppering. Kategorien kvinde er anderledes end kategorien sort kvinde. Køn bliver her en social kategori, hvor vi skaber definitioner ud fra et system af sociale relationer.

For det andet, kan vi i objektgørelse se hvilken illusion, der findes om normerne for køn. Det ligger i deres naturlighed. Det naturlige forbindes med det, der anses som ønskelig adfærd, og det ønskelige bliver derfor den normale adfærd. De, der objektgør, står med definitionsmagten for, hvad der er godkendt adfærd. Normerne for korrekt adfærd for kønnene, bliver derfor bestemt af objektgørelse. For det tredje, sker der en undertrykkelse af et køn, mens et andet køn er privilegeret. Dog er det muligt at være undertrykt i et aspekt, mens man er privilegeret i et andet. Frem for alt skal køn anses som sociale klasser, der defineres ud fra undertrykkelse og privilegium. Samfundet har tendens til at privilegere mandekroppen, ifølge Haslanger. Seksuel undertrykkelse af kvindeskønnen sker, fordi denne slags tilhører en social klasse som er underlegen i hierarkiet.

Afsluttende bemærkninger

Jeg skal snart bruge de nu erhvervede begreber til at nå en forståelse af hvad der egentlig siges, og hvilke tanker der ligger bag, når der bruges udtryk, der relaterer til et køns natur. For at opnå en sådan analyse, må jeg først dedikere et par ord til, hvad NSM og Haslanger har at gøre med hinanden. Den vigtigste fællesnævner er, at det menneskelige artefakt, kaldet Sprog, har meget vægt for alle individers personlige liv. I begge afsnit har vi lært at der er mening at finde, i de ord vi bruger om hinanden, og os selv. Med Haslanger kan vi se at det vi kategoriseres som (de ord vi sætter på grupperne *mænd*, *kvinder*, *kvindelige flygtninge* osv.), er vigtigt for individers personlige udvikling, og selvforståelse som en del af samfundet. Med NSM kan vi se at noget abstrakt, såsom natur, køn, og et køns natur, kan gøres mindre abstrakt. Jeg kan få en struktureret måde at tænke om betydningerne på.

Den store opgave i min rapport bliver at inkorporere Haslangers ideer ind i NSM-analysen. Min kritiske refleksion kommer derfor til at indeholde mere end en udlægning af betydning for udtrykkene. Den kommer til at indeholde en illustration af de mønstre, der ligger bag de ord/udtryk vi bruger, og det vil give os en dybere forståelse af sociale relationer mellem kønnene. På den måde giver jeg samtidig en langt dybere forståelse for de ord/udtryk, der så ofte bruges til at retfærdiggøre problematiske normer, der forventes opfyldt af de to slags køn. Min rapport bliver derfor en undersøgelse af sprogbrug, der både er udtryk for, skabt af, former, og opretholder uretfærdige og problematiske tanker, om hvordan kønnenes adfærd bør være, hvilket er med til at skabe uretfærdighed. Med NSM får jeg en struktureret måde at undersøge et abstrakt koncept, og med

Haslanger kan jeg uddybe det abstrakte koncept, som værende en refleksion af sociale kræfter. Vi ender med en konklusion om sprogbrug, som vedrører kønnenes natur, der er dyb nok til at illustrere ikke kun hvad der siges om verden, men også hvad der tænkes om verden.

Analyse

Dette afsnit vil have to dele, en lingvistisk-del og en filosofisk-del. Den første er en analyse af mænd og kvinders natur ved hjælp af NSM. Den problematik jeg ønsker at belyse, omhandler når udtryk som *naturligt*, *naturgivent*, *fra naturens side* m.m. bliver brugt til at retfærdiggøre tanker, om et bestemt anatomisk køns adfærdsmønstre. Da der ikke er et enkelt ord der beskriver brugen af disse udtryk, har jeg valgt at kalde det jeg undersøger for *kønnenes natur*. Begrebet skal her dække over tankerne bag, at der er adfærd, tanker, og måder at være på, der bestemmes ved individets anatomiske køn. Det er her jeg arbejder ud fra tanken om, at vi har at gøre med et elevatorord. Jeg har samlet ordene, der indrammer tanker om kønnenes natur i et begreb, og det er noget der løfter diskursen, og siger noget om, hvordan vi tænker om verden.

Den anden del, er en uddybning af NSM-analysen ved hjælp af Haslangers tanker om sociale relationer. Selvom arbejdet virker opdelt, vil jeg lade tankerne fra begge dele, glide frem og tilbage mellem hinanden. Derfor vil der refereres til komponenterne i NSM-analysen i den reflekterende del, og der vil være nøgleord fra Haslangers filosofi i lingvistik-delen. Når jeg arbejder semantisk, gør jeg det ud fra et begreb, der tager os meget højt op, og jeg vil se præcis hvor højt jeg kan tage os.

Til min NSM-analyse har jeg fundet ord og udtryk der alle er med til at repræsentere argumentation, hvori den talende/skrivende bruger naturlighed til at retfærdiggøre en bestemt måde at se et køn. Jeg vil bruge de tidligere fremlagte eksempler, som jeg har fundet i forskellige kønsdebatter. Jeg vil også gennemgå hvordan en ordbog udlægger et abstrakt koncept som *naturlighed*. Det gøres for at undersøge betydningerne som er gjort officielle i det danske sprogfællesskab. Udtrykkene vil blive eksplikeret under et samlet begreb – *kønnenes natur*. Det såkaldte naturlige sprog vil derfor sættes ind i et formaliseret system, og heri kan vi se den egentlige betydning af udtrykkene. NSM skal ses som et værktøj, der gør det muligt at tænke et meget abstrakt udtryk på en struktureret måde.

Efter jeg har dannet mig et overblik over den egentlige betydning af udtrykkene vi bruger, der vedrører kønnenes naturlighed, vil jeg ud fra konklusionerne opbygge en kritisk refleksion over, hvad det kan fortælle os om måden vi ser på de to slags køn. Her kommer Haslangers tanker ind i billedet. Jeg har med hendes tanker om køn og socialkonstruktivisme fået mange vigtige pointer frem, der relaterer til sociale relationer. Det er vigtigt at komme ind på, da de ord vi bruger om hinanden er

udtryk for hvilke sociale relationer der er i spil i vores interaktioner med hinanden, og dertil også vores forståelse af hinanden. Med Haslangers udlægning af hvordan køn, identitet, og selvforståelse er påvirket/skabt af sociale faktorer, kan jeg vise hvad udtrykkene har at gøre med vores forståelse af hinanden, og hinandens køn.

Ordbogen om: *naturalig*

Først vil jeg gennemgå hvordan ordbogen over det danske sprog definerer *naturalig*. Vi skal derfor, for en stund, lade som om vi er Aristoteles, og angribe de definitioner der er givet. Jeg valgt at have særligt fokus på *naturalig*, da ordbogsbetydningerne herfra også dækker over andre udtryk af samme type. Mange af mine udvalgte eksempler indeholder brugen af *naturalig*, så jeg måtte erkende at det var et vigtigt udtryk i diskussionen. *Naturalig* er et polysemisk ord, men det bliver i denne forbindelse ofte brugt til at forsvare, at en af kønnene besidder en bestemt essens, og at der er nogle handlinger der giver mening for dette køn, på grund af en kraft udover dem selv. Ordet bruges derfor som et værktøj i retfærdiggørelsen af at påtvinge et adfærdsmønster på et tilskrevet anatomisk køn, og ordbogens definitioner kan let bruges til at forsvare en problematisk agenda.

Da ordbogen ikke dækker begrebet *kønnenes natur* direkte, vil jeg belyse dets betydning i en semantisk eksplikation med NSM-metoden. På denne måde kan jeg give en fyldestgørende forklaring af hvad betydningen er, i forhold til denne debat. Det er hensigtsmæssigt at kombinere de officielle ordbogsbetydninger med eksemplerne på, når udtryk som *naturalig*, *naturgivent* og *fra naturens side*, bliver brugt i forbindelse med køn. Dertil vil jeg samle dette i et system, der kan vise hvordan man vælger at opdele bestemt adfærd, tanker og følelser, og tilskrive dem et bestemt anatomisk køn.

Ordbogens definitioner for betydningerne af *naturalig*

Jeg vil nu forsøge at vise hvordan Den Danske Ordbog ([#ordnet.dk/naturalig](https://ordnet.dk/naturalig)) giver en definition af *naturalig*, og derfra sætte den i forbindelse med kønnene. Jeg vil her skabe et overblik over de problematikker der opstår i ordbogens definitioner, og hvorfor de ikke nødvendigvis fungerer som tilstrækkelige definitioner. Jeg vil derfor ikke berøre alle ordbogens betydninger, men kun de der er relevante for min rapport. Undervejs vil jeg inkludere de præsenterede eksempler til at illustrere måden ordet bruges på. Jeg vælger at dedikere så meget plads til ordbogen, for at vise hvordan naturlighed, selv når det ikke står direkte sammen med køn, indeholder mange betydninger, og er meget abstrakt. Hvilket vil sige at man er i stand til at forhandle betydningen af de udtryk vi bruger om hinandens køn.

Det polysemiske i ordet *naturlig*, har medført at ordbogen er nødt til at inddele de forskellige betydninger nummeret, for at fremhæve de distinkte forståelser, der skal navigeres mellem. Def. 1 lyder: *“som findes i eller er en del af naturen”* (#1: ordnet.dk/naturlig). Denne definition går i den fælde mange brede koncepter går i, når de skal defineres - netop at definere dem for bredt. For hertil er man nødt til at spørge, hvad vil det sige at være en *del af naturen*? Hvis jeg går ind i en skov, så *findes* jeg vel også der. Hvis en bil er gået i stå i denne skov, og langsomt er grene og rødder vokset igennem dem, medens alskens mods og bevoksning gror på den, er bilen så også en *del af og fundet* i naturen? Med denne definition kan det være hvad som helst. Ordbogen prøver at gøre op med dette problem ved at give underkategorier til Def. 1. Her er jeg særligt interesseret i Def. 1.a. *“som styres af naturens eller tilværelsens kræfter uden indgreb fra mennesker eller overnaturlige kræfter”* (#1: ordnet.dk/naturlig). Når ordbogen inddrager koncepter som *naturens eller tilværelsens kræfter* bliver vi nødt til at spørge hvad det nu betyder. Ordbogen har her forsøgt at forklare et indviklet koncept, der kan forhandles, med andre indviklede koncepter, der også kan forhandles. En definition er god, når den er mere forståelig end det ord der udlægges. I tilfældet med 1.a er forklaringen af denne betydning mere obskur, da man nemt kan forhandle betydningen bag, hvad der konstituerer *naturens eller tilværelsens kræfter*. Jeg vil her pege på David Munk-Bogballes udtalelse. Han fokuserede på at der er noget biologisk på spil, der medfører at det er bedre at kvinder går hjemme. *“(…) Det er naturligt, det er godt, det er resultatet af biologi (…)”* (#Børsen, David Munk-Bogballe: 2018). Det vil sige, det *naturlige* for kvinder er at bruge tid med deres børn, og det skal opelskes, frem for deres karrierevalg. En del af grunden til, at det er bedre at være hjemmegående mor er, at det er naturligt og biologisk, og disse fakta er kulturen også indrettet efter. Munk-Bogballes citat viser ideen om mennesket som styret af biologiske realiteter. Det er ikke noget man selv er i stand til at styre, i sidste ende. Det bedste er at afstemme sine valg herefter. Det skaber et problem, da det på denne måde ikke gøres til menneskets egen skyld at bestemte gruppers adfærd er, som den er. Et nøgleord fra Haslanger der dukker op her er illusion. Hvad er baseret på fakta om biologi, og hvad er illusionen om at noget er baseret på fakta om biologi. Samme tankegang kan findes tilbage i 1875 hos Henrik Scharling: *“Den såkaldte kvindeemancipation, (...) hviler på en miskendelse af kvindens naturlige evner og anlæg og den livsopgave, som ved disse er stillet hende. (...)”* (Henrik Scharling i Possing, 2018: 83). Her er der tale om at kvindeemancipationen, der dengang blev diskuteret, viste at mange ikke forstod kvindekroppens naturgivne egenskaber, og hvordan de bør bruges. Det der ikke er naturligt, og træder imod naturligheden er derfor misforståede tanker om, hvordan sociale roller inddeles - ud fra fakta givet af *naturen*. Emancipation, ligesom karriere, er ikke det der bør prioriteres, da det er modstridende det, der er naturgivent med kvindekroppen. Hvis det gode er det naturlige, og hvad der er naturligt i sidste ende ikke styres af mennesket, vil det sige,

at vi heller ikke kan styre hvad der er det gode. Den rigtige adfærd er derfor allerede givet, i form af hvad der er naturligt. Denne ordbogsdefinition gælder dog mere end kun menneskelig adfærd, det omhandler også naturkatastrofer eller en opretholdelse af balance mellem arterne på savannen. Men der er en kraft der er så stærk, at den har magt til at bestemme menneskelig adfærd - og dermed også de ting et bestemt anatomisk køn er mere tilbøjelige til at være gode til, eller kunne lide.

Når *naturlig* kan bruges i forbindelse med en beskrivelse og retfærdiggørelse af et menneskes essens, har ordbogen også Def. 3: "*som udspringer af medfødte eller iboende egenskaber*". (#1: ordnet.dk/naturlig) Et eksempel kunne være, at kvinden har en medfødt egenskab til at være bedre til huslige opgaver, hvilket vi kunne se i eksemplet fra Katrine Fruelund. Det er på en måde medfødt for kvinder at ønske, at påtage sig de huslige pligter, og at sørge for "*(...) at drage omsorg for, at hjemmet fungerer.*" (#Amtsavisen, Katrine Fruelund: 2017). På samme måde som blå øjne kan være medfødt, er en trang til at holde hjemmet medfødt i kvindekroppen. Dog er der her tale om en medfødt essens, måder at være på, som ikke er en del af kroppens fysiske anatomi. Individet fødes med det inde i kroppen alligevel, man fødes med et sind. Betydningen er ikke nødvendigvis kun i forhold til en essens hos de anatomiske køn. Kategorisering kan kun lade sig gøre, når en gruppe samles under fælles træk, og som havende en essens, der er fælles for alle i gruppen. Hvis de ikke har denne essens, er de ikke tilhørende den kategori, men en anden. Hvis man ikke har trang til at holde hjemmet, kan man ikke tilhører kategorien *kvinde*, da man ikke er født med de egenskaber, der forbindes med den essens i deres sind.

Der kan også henvises til et bestemt individs personlighed. Det naturlige beskriver en handlemåde, der er normal for et individ, fordi de har en bestemt personlighed der er styrende for dennes handlinger. Det kan altså også menes som et medfødt personlighedstræk, der giver nogle bestemte egenskaber. *Medfødt* er et forholdsvist simpelt ord at forstå for dansktalende - man er født med noget, i dette tilfælde en *egenskab*. *Iboende* viser endnu et problem med forståelighed. Forklaringen er mere obskur end ordet selv ved brugen af ordet *natur* som en del af betydningen (#1: ordnet.dk/iboende). Det største problem for mig at se ligger i ordet *egenskab*. I forbindelse med køn, kan alt være en egenskab, det er både ens udseende, ens væremåde, og et talent man har for noget. Bestemte egenskaber forventes af bestemte kategorier. Hvilket betyder, at man ikke kan 'gælde' som en kategori, hvis man ikke besidder de bestemte egenskaber. Egenskab er muligvis også for obskurt et ord at bruge i en forklaring, da det dækker over alt og mere end vi skal se på i denne rapport. Det er derfor ikke et problem i sig selv at ordet indkapsler mange aspekter, men snarere at et ord der er så bredt selv, ikke kan være en del af en præcis forklaring af et andet lige så abstrakt

ord som *naturlig*. Den vigtigste pointe her er, at det er problematisk at anse bestemt adfærd, og nogle bestemte måder at være på, som noget medfødt med den krop man tildeles. Det lader i stedet til, at der er en forventning til de egenskaber en krop har, og en illusion om at forventningerne imødekommes med hjælp af biologi. På den måde er de ting individet tillægger værdi, allerede bestemt, fordi man er i en bestemt slags krop. Det er selvfølgelig klart, at der er nogle funktioner i kroppene som begge slags kroppe ganske simpelt ikke er i stand til. Det er for eksempel kvindekroppen der bliver gravid og føder børnene. En del af citatet fra Kristen Amby lød: *"(...) livet selv afstedkommer, anbringer kvinden som den, der både skal føde børnene (...)"* (Kristen Amby i Possing, 2018: 166). Kvindekroppen er fysiologisk den der besidder denne egenskab. Der er dog ikke kun fysiologiske forskelle mellem kønnene, men fysiologisk eller ej, sættes alt ind i samme boks som *egenskaber*. Et andet ord, hvis betydning kan forhandles.

Def. 4 lyder: *"umiddelbar og spontan uden præg af forstillelse eller krampagtighed - om person eller adfærd"* (#1: ordnet.dk/naturlig). Der beskrives her at *naturlig* også kan forklares som en opførsel eller handlemåde, der ikke kræver tanke eller overvejelse. Det er adfærd et individ gør spontant, og nærmest instinktivt. Her vil jeg pege på eksemplerne fra Azad Chaiwala, som havde fokus på noget instinktivt i sine udtalelser. Han nævner mænds *"(...) stærke, naturlige seksualdrift."* (#EkstraBladet, Azad Chaiwala: 2016). Mandekroppe kan ikke gøre for at den søger flere partnere, da der er en instinktiv drift for reproduktion, der er styrende. Citatet *"Mænd er efter min opfattelse polygame af natur (...)"* (#EkstraBladet, Azad Chaiwala: 2016) viser at der her eksisterer en tanke om at mandekroppen, fra naturens side, er bygget til at leve polygamt, og derfor er denne levevis det bedste valg. Samme type konklusion kan drages fra Fredrik Bajer eksemplet i 1858 der lød: *"Kvinden er af natur en bøjelig, tålmodig og blid karakter."* (Fredrik Bajer i Possing, 2018: 54). Der er en bestemt natur at finde i en kvindekrop, på samme måde som i mandekroppen. Det er uundgåeligt for en kvindekrop at have disse kvaliteter, ligesom det er uundgåeligt for mænd at ønske polygami. Det er derfor et instinkt for personer med en slags krop at opføre sig således. Det er adfærd, der sker af sig selv, og kan kun styres ved aktivt at modsætte sig instinkterne der er medfødte. Men de omtalte typer instinkter er meget anderledes end overlevelsesinstinkt (også kendt som frygt), da det ikke er tilskrevet en type anatomisk krop, men derimod begge. Det antages her at der tydeligvis også er instinkter, der kun tilhører den ene type anatomiske krop. Det vi har set med socialkonstruktivisme er, at der følgesluttes om egenskaber, ud fra fakta. Fordi manden har en bestemt rolle i reproduktion, må det betyde at polygami er bedst. Fordi kvinden har en anden rolle i reproduktion, må det betyde at det gør dem tålmodige. Det er en illusion om, at deres holdning til hvad der er den bedste levevis, er bestemt af en objektiv kraft. Problemet med denne sprogbrug er,

at tanken om at noget er instinktivt, og derfor ukontrollerbart, nedværdiger menneskets (eller i tilfældet med polygami, mænds) kapacitet for andre egenskaber (som selvkontrol og loyalitet).

Der mangler, for mig at se, en betydning der inkorporerer betydningerne udlagt i det ovenstående, men samtidig samler dem og kortlægger dem. De skal ikke stå for sig, så de kan gælde for alt i verden, men i forhold til en specifik måde at bruge bestemte udtryk på. Ordbogens betydninger, og tankerne bag udtalelserne fra de udvalgte citater, kunne med fordel samles i et system, der er skrevet specifikt ud fra dem, under et samlet begreb. Derfor vil jeg samle betydningerne i en eksplikation. På den måde kan jeg indkapsle den præcise betydning af begrebet, som det bruges her, da NSM er særligt velegnet til at tegne et ord og udtryks forskellige nuancer.

En semantisk eksplikation af *kønnenes natur*

I den semantiske eksplikation er det hensigtsmæssigt at føre ordbogens betydninger videre og kombinere dem med de udvalgte eksempler. Med NSM vil jeg illustrere et tankemønster, udledt af et socio-kognitivt fokus på eksplikationen. Jeg vil opbygge en fortolkning af udtrykket, og derfra omskrive det. Omskrivningen vil ske indenfor de semantiske primer som et metasprog. Gennem eksplikationen af *kønnenes natur* kan jeg pege på, at der eksisterer i en opdeling af hvad, et køn er i stand til, og hvad deres adfærdsmønstre nødvendigvis må være, bedømt ud fra den krop, der er blevet dem tildelt.

Min eksplikation kan kun blive fyldestgørende, så længe intet af det omskrevne udtryks betydning udelades. Det er også vigtigt at have de universelle syntaktiske egenskaber for de mange primer for øje, når de bruges i min eksplikation. Noget af det vigtigste jeg har gjort, før jeg påbegyndte at samle eksplikationen var, at indkapsle de kategorier indenfor primerne, der højst sandsynligt ville være i centrum. Umiddelbart skal eksplikationen have fokus på de primer, der relaterer til; *substantiver*, da vi her har fokus på mennesker og kroppe; *evaluatorer*, idet der evalueres hvilken adfærd der er godt eller skidt; *mentale prædikater*, fordi der her er fokus på måder at tænke og føle på, som en vigtig del af forskelle på de to anatomiske kroppe; *handlinger*, da der her er tale om at have to modsatte adfærdsmønstre, der indeholder de valg man tager, og dertil hvad man vælger at gøre. Jeg har tænkt ud fra hvad ordbogens definition var, og hvad der kan sluttes ud fra eksemplerne. Der findes ikke en 'korrekt' måde at starte sin eksplikation på. Jeg startede med ordbogens betydninger og nogle få eksempler, de fra nyere tid, og jeg opbyggede en eksplikation ud fra disse. Herefter fandt jeg flere eksempler, de fra Possings værk, og med dem testede jeg min eksplikation, med det formål at se, om den kunne gælde med flere eksempler. Hvis der var noget der ikke fungerede med introduktionen af

flere eksempler, foretog jeg mig ændringer i eksplikationen. Det er vigtigt at revidere flere gange. Derudover er det altid en fordel at læse andre eksplikationer, der er indenfor samme felt. Jeg har i den forbindelse læst, og ladet mig inspirere af Cliff Goddards eksplikationer af *Men og Women* (2018) og *Animal* (2013). Disse omhandler noget kropsligt, og at der er forskellige slags kroppe. De første to eksplikationer har i høj grad inspireret min egen eksplikations komponent b), da jeg her fik øjnene op for nødvendigheden af at inkludere det faktum, at de anatomiske kroppe er i stand til noget forskelligt, og hertil pointen om at alle mennesker fødes ud af en kvindekrop. Efter at have læst Goddards eksplikation af *Animal* fandt jeg mig nødsaget til at inkludere molekylet at *føde*, som i eksplikationen signaleres med [m]. En realitet der gælder for alle pattedyr, de fødes, og nogle føder. Det er et af de molekyler, der anses for universelle. Selvom konceptet har en universel betydning i de fleste sprogfællesskaber, er det ikke et ord, der er enkelt nok til at indsættes blandt primerne.

Kønnenes natur

a) Alle mennesker er en slags:

- der er to slags mennesker
- en slags mennesker er i en slags krop
- en anden slags mennesker er i en anden slags krop

b) En slags mennesker kan noget, en anden slags mennesker ikke kan:

- før et menneske i den her krop og et menneske i den anden slags krop fødes[m], er dens krop et stykke tid i et andet menneskes krop
- på det her tidspunkt er mennesker som en del af det andet menneskes krop
- den slags mennesker der er i en slags krop, kan føde[m]
- den anden slags mennesker der er i en anden slags krop, kan ikke føde[m]

c) Den her slags mennesker, der er i en slags krop, er gode til noget fordi de er i den her slags krop:

- den her slags mennesker gør noget på en måde der ikke er den samme som andre slags mennesker, fordi de er i den her slags krop.
- den her slags mennesker tænker på en måde der ikke er den samme som andre slags mennesker, fordi de er i den her slags krop.
- den her slags mennesker føler på en måde der ikke er den samme som andre slags mennesker, fordi de er i den her slags krop.

d) Det er godt, hvis den her slags mennesker:

- gør noget som den anden slags mennesker gør dårligt.
- vil gøre noget som den anden slags mennesker gør dårligt.
- ikke gør noget som den anden slags mennesker gør godt.
- tænker på en måde der ikke er den samme som den anden slags mennesker.
- føler på en måde der ikke er den samme som den anden slags mennesker.
- ikke tænker på en måde som den anden slags tænker.
- ikke føler på en måde som den anden slags føler.

Komponent a), og underpunkterne hertil, skal sætte ramme om noget. Det er en kort beskrivelse af, at vi har inddelt mennesker i to slags, altså i to køn, baseret på den menneskelige krops forskelligheder. Selvom vi vælger at inddele i to anatomiske køn, er de begge mennesker. Men den vigtige ramme her er, at der er en todeling baseret på fysiologiske forskelligheder i den samme art. Der er derfor ikke tale om illusion i denne komponent, men objektive fakta om udvendige kropslige forskelligheder. Vores ramme er derfor sat, ud fra fakta om fysiologi.

Komponent b), og de dertilhørende underpunkter, skal indkredse at de forskellige slags mennesker, objektivt har forskellige egenskaber. Den ene slags kan noget, som den eneste af de to slags. Det er også grundet fysiologiske forskelle, og derfor fakta. Her er den vigtigste forskel, at den ene slags krop er i stand til at føde, hvorimod den anden slags ikke er. Der er her forskellige roller i reproduktion, hvor kun en slags krop, kan have en anden krop (af begge slags) inde i sig. Det er vigtigt at pointere, da mange der bruger *naturlig* ofte bruger det i denne forbindelse - at det er naturligt for hunkønnet at føde, men ikke hankønnet. Fordi det er sådan vi biologisk viderefører arten. Pointen her er, at for mennesket er de reproduktive roller delt op på en bestemt måde, hvilket ikke er en illusion. I grundstenen for kategoriseringen af de to slags, ser vi fakta og ikke illusion. Fordi der er forskel på rollerne i reproduktion, kan der dog opstå tanker om, at siden kroppene er bygget til noget bestemt, må der være optimale måder at leve på. For eksempel mener Azad Chaiwala, at det er naturligt for mænd at søge mere end én partner, og at der ikke bør kæmpes imod dette faktum. Det kan følgesluttes, at grunden til at mænd (ifølge Chaiwala) har en større seksualdrift, og dertil ønsket om polygami, er grundet mandekroppens specifikke rolle i reproduktion. Derfor er det vigtigt for mandekroppen at udføre sin rolle som sæddistributør på den bedste måde - at forsøge at reproducere med mere end én kvinde. Den tankegang er et perfekt eksempel på Haslangers teori om, at vi ud fra fakta følgesluttes hvad der nødvendigvis er den 'korrekte' måde for det ene køn at være på. Chaiwala er fanget i en illusion om, at hans tanker om polygami er baseret på fakta. Det er sociale faktorer der er basis for hans udtalelse, da mænd ikke nødvendigvis har en større

seksualdrift, men at der derimod er en social forventning til at de har det. Det står, så at sige, i deres manus for deres kategori.

De kropslige funktioner synes også medvirkende til en opdeling af husholdningers interne hierarki og rollefordeling. Kristen Ambys citat, selvom det er gammelt, formulerer at siden der er forskelle på kroppene funktioner, *de naturgivne betingelser*, sættes kønnene også på forskellige planer. Disse betingelser, rollerne i reproduktion, er derfor bestemmende for, hvad der bør være opdelingen af livets byrder. "(...) *livet selv afstedkommer, anbringer kvinden som den, der både skal føde børnene, opdrage dem og forme deres sind i deres første leveår, og manden som den, der må se at slæbe føden til huse. (...)*" (Kristen Amby i Possing, 2018: 166). De fysiologiske forskelle kønnene har, er på denne måde bestemmende for, hvad ens plads bør være i verden. Mandekroppen kan ikke gøre for, at den søger mere end en partner. Mandekroppen kan heller ikke gøre for, at der også er en forpligtelse til at tage sig økonomisk af alle i husholdningen, fordi den ikke er i stand til at føde børnene. Manden som forsørger er endnu en forventning til en bestemt slags krop, endnu et manus kategorien bør udføre for at gøre *mand* korrekt. Selvom der er fakta involveret i opdelingen af egenskaber, går det langt ud over de fysiologiske. I mange tilfælde drages der konklusioner ud fra fakta om rollerne i reproduktion. Fordi de baseres i fakta, er der en illusion om at konklusionerne selv er fakta om hvordan mennesker er.

Komponent c) er en forlængelse af den forrige komponent, og skal indkapsle hvorfor nogle kroppe anses som bedre til nogen ting, men ikke andre. Det er fordi de forskellige slags kroppe tænker og føler på forskellige måder. Komponenten relaterer til deres sindsliv. Den ene er bedre til noget end den anden, da der tænkes og føles forskelligt. Det er netop fordi, der er tildelt en bestemt krop, og der er et bestemt sind (måder at tænke, føle og gøre på), der hører til den slags krop, der er tildelt. Pointen er, at psykologien er forskelligt mellem de to slags, og at handlemåder giver mening (eller giver ikke mening) qua det køn nogen besidder. Der er nogen bestemte måder at være, og opføre sig på, som kategorierne *kvinde* og *mand* bør følge, fordi de har fået en kvindekrop og en mandekrop. Der er tale om psykologiske forskelle, som er fælles for hver kategori. De to slags kroppe er forskellige, ikke kun fordi de ser forskellige ud, og er i stand til forskellige ting, men også fordi alt det der foregår inde i sindet, er forskelligt mellem kategorierne. Tag citatet fra Katrine Fruelund igen. For hende at se, er der et *gen*, der gør at hun som kvinde tager sig af hjemmet. Det vil sige at mænd ikke besidder dette *gen*, fordi de er i en mandekrop, og har derfor et mandesind. Jeg mener her, at når Fruelund taler om et *gen*, referer hun til noget i sindet, men samtidig gør hun sindet biologisk, ved at forbinde det til nedarvet genealogi (for kvindeslægten, ikke familien), og dertil skabes en tanke om sindets struktur, som afhængig af kroppens struktur. Det er tydeligt at det for hende er sandt, at

menneskers måder at tænke, føle og gøre på, er forskellige mellem de to kroppe - de har forskellige *dybtliggende gener*, altså forskelligt sind. Fredrik Bajer i 1858, er også et eksempel. Han mente at kvindens natur omhandler tålmod og blidhed. Der er noget andet der foregår inde i kvindens sind end i en mands, fordi det er en kvindekrop, ikke en mandekrop. Men det handler ikke nødvendigvis om hormoner og kemiske processer i hjernen. En kvindekrop fødes med bestemte karaktertræk, der kan anses for instinktive for denne slags. Hvis en kvinde ikke er bøjelig, tålmodig og blid, er det fordi der er sket en aktiv modsætning af disse karaktertræk - som er naturgivne. Derfor bryder man med sin kvindelighed, og i princippet modsætter man sig sin egen krop, og det medfødte sind. Det vil sige, at der er en bestemt måde at opføre sig på, som er mere korrekt, afhængig af hvilken krop man tilskrives. De to eksempler har derfor samme betydning, selvom de omhandler forskellige debatter. Det fremgår af begge udtalelser, at der er nogle forskelle mellem kønnene der ikke kan ses på kroppen (da det foregår i sindet), men de er der, fordi der tilskrives et køn til denne krop. Det vil sige, at de to slags kroppe ikke kun fødes med fysiologiske forskelle, men også med forskelle i sindet, der anses for at være lige så faktuelle som de fysiologiske.

Der må også være psykologiske egenskaber der foregår i mandekroppen, fordi det er en mandekrop. Der er for kategorien *mand* korrekte måder at være på, der også relaterer til deres sindsliv. Her vil jeg fremhæve en af Haslangers vigtigste pointer, der omhandler dynamikken mellem privilegium og undertrykkelse. Hendes tanke er, at selvom man generelt er privilegeret (som mandekroppen er, ifølge Haslanger), kan man være undertrykt i andre henseender. Den pointe er repræsenteret i det der forventes om kategorien *mands* sind og psykologi. Der tales meget om, at mænd er bedre til matematik, og til at se logiske mønstre - de er derfor privilegerede i disse typer fag. Den type tankegang relaterer til, at det forventes af mænd at de tænker logisk og løsningsorienteret generelt. Når det så kommer til følelser, og tanker om følelser, er kategorien *mand* forskellig fra kategorien *kvinde*. Det kan ses repræsenteret ude i verden på en grufuld måde, hvis vi ser på selvmordsraten mellem kønnene. Selvmordsraten er proportionelt langt højere for mænd end for kvinder ([#selvmordsforskning/statistik.dk](#)) (se bilag 3). Det vil sige, at kategorien *mands* manus, om hvordan man, som mand, skal håndtere sine følelser, og dertil selvmordstanker, også er forskellig fra kategorien *kvindes*. Når vi nu står med så proportionelt høje forskelle i raterne, er der noget i kategorien *mands* manus, der ikke tillader en håndtering af følelser og tanker, der kan lede til selvmord. Hvis manuset ikke tillader det, kan der ikke være tale om, at denne kategori er privilegeret i dette aspekt. Manusset kræver en undertrykkelse af håndtering af følelser, der kan lede til et længere, og potentielt lykkeligere liv. Selvom mandekroppen er privilegeret generelt, som Haslanger mener, er der en sag for at denne del af deres forventede natur, der relaterer til følelser, og tanker om følelser, medfører en undertrykkelse.

Til sidst skal komponent d) indkapsle det potentielle resultat eller konsekvenser, hvilket kan vises ved de evaluerende domme, der pålægges de to slags kroppe. Det er godt når man *gør* det, der hører til ens slags, og dårligt når man divergerer. Man skal opføre sig på den måde, der passer til den krop man har fået, og det sind der dertil forventes. Man kan bedømmes til at '*gøre*' sit køn forkert, og udtrykke sig på en måde, der forventes af den anden kategori. På en måde forsøger jeg her at indkapsle, at der gives en rolle til en bestemt anatomisk krop, fordi denne krop ofte følgesluttet som værende bedre til den rolle. For eksempel hvis en pige ville være pædagog, er det godkendt (ikke normbrydende), da kvindekroppen, *naturligt*, er tæt forbundet med børn, givet rollen i reproduktion. Men hvis det var en mand, ville man (hvis man besad dette værdigrundlag) bedømme det som *mærkelig* adfærd, fordi den slags krop ikke er lige så god til det, som et menneske med en kvindekrop ville være. Det *gøres* til noget ulogisk grundet de forskellige roller kønnene har. Et eksempel på en evaluerende dom, er Munk-Bogballes udtalelse. For ham er det i orden hvis kvinder *gør* sig karriere, men det er bedre hvis de er hjemmegående husmødre. Det gode er, at støtte denne norm, for ellers skal karrierekvinder gå med dårlig samvittighed over ikke at have tid nok med deres børn. Idet han holder fokus på *mødre* og ikke *forældre*, må vi gå ud fra, at han mener at det er kvinder der skal gå hjemme, og ikke mænd. Det viser at der følgesluttet en kvindelig tendens til at få dårlig samvittighed, og dertil opelskes vigtigheden af kvindens rolle som moder. Men modsat er der ikke fokus på mandens rolle som fader. Der er derfor forskel på forældrerollen, og den dertil godkendte sociale adfærd.

En anden evaluerende konsekvens af denne komponent, kan ses ved Scharling-eksemplet, hvori han vurderede at kvindeemancipation var en: "*(...) miskendelse af kvindens naturlige evner og anlæg (...)*" (Henrik Scharling i Possing, 2018: 83). Disse evner og anlæg som kvinden besidder er ikke kompatible med emancipation, og hvis man var uenig, var det et udtryk for uvidenhed om kategorien *kvinde*. Det gode var her, at støtte disse evner og anlæg der er tale om, som i dette tilfælde omhandlede en bestemt rolle i familielivet, og dertil opretholde rollefordelingen. Det er derfor meget vigtigt, hvad der i normerne bedømmes som socialt godkendt adfærd i sociale relationer. Emancipationen var for Dekan Scharling modstridende det *naturlige*, og derfor modstridende det gode som kvindekroppens medfødte egenskaber bør bringe familielivet. Denne anatomiske krop har derfor en bestemt rolle i familielivet, og når den udføres, opnås det maksimalt gode. Men når den ændres, med karriere eller emancipation, opnås dette gode ikke. Resultatet, eller konsekvensen, som eksplikationen illustrerer er, at de to kroppe evaluerer hvad der er den bedste opførsel, væremåde, personlighed og fremtid for hver krop. Disse evalueringer, er ikke nødvendigvis

universelt gode eller dårlige, men de viser hvad normerne er for sprogbrugerne. De er et udtryk for opdeling af, hvordan to kategorier nødvendigvis må leve deres liv forskelligt, når de lever sammen.

Konklusion på NSM-analysen

Jeg har nu, med eksemplerne, bygget en repræsentation af hvordan der tegnes forskelligheder, baseret på menneskers køn. Egenskaber opdeles ikke kun fordi kvindekroppen er i stand til at føde, og mandekroppen ikke er. Det antages at der er elementer så fundamentalt anderledes mellem en kvinde og en mand, at det endda kommer indefra og ses i tanker og følelser – i sindslivet og ved psykologiske forskelle. De sindslige og psykologiske forskelle er følgeslutninger ud fra fysiologiske fakta, men er i sig selv ikke fakta. På grund af de fundamentale forskelle, er der forskellige roller til den kategori, da det følgesluttes at det er den, der bedst kan udføre dem. Det der er *naturlig* adfærd, er det kun, fordi kønnene deles op på en måde funderet i forskellighed. Det er tydeligt at vi kan skelne mellem hvad der er fakta, og hvad der er illusion om faktabaseret viden. Det er også vigtigt at tage højde for hvad der godkendes som 'korrekt' for de to slags (kategorier). Der er bestemt adfærd der forventes, og dertil socialt godkendt hvis det udføres. Rollefordelingen viser os, at der er forventninger til kategorierne om hvad deres livsopgaver nødvendigvis må være. Det manus kategorierne står med, har derfor indflydelse på hvordan deres liv skal leves, for at 'gøre' deres køn korrekt. Eksemplerne der har bygget eksplikationen, har vist at *kønnenes natur* bruges i sproget som et argument om forskellighed, med det formål at opretholde forskellighed.

Kritisk refleksion ud fra Haslangers filosofi

I det følgende vil jeg forsøge at hive tankemønstrene ud af eksplikationen. Det vil sige, jeg vil undersøge hvilke tanker om køn og naturlighed min eksplikation repræsenterer. Til det formål vil jeg skrive ud fra Haslangers tanker om kategorisering, social opdeling af mand og kvinde, samt hvad der er illusion og fakta om kønnenes opdeling og forskelligheder. Jeg vil primært tale direkte ud fra komponenterne, men jeg vil også fremhæve nogle af eksemplerne jeg byggede komponenterne ud fra.

Kategoriseringers effekt på selvforståelse

Jeg vil gerne starte med at reflektere over eksplikationen ud fra Haslangers tanker om kategorisering. Jeg går her igennem hver komponent, da der er vigtige pointer i hver. I de kommende afsnit vil jeg ikke nødvendigvis komme ind på alle fire.

Komponent a) i eksplikationen indeholder måske ikke umiddelbart så meget. Pointen ved at have den med, var for at vise den virkelighed, de der bruger udtrykkene, tænker og lever i - der er

mennesker, og de kan opdeles. Der er flere slags mennesker, og måden vi differentierer på, er at se på hvordan man er visuelt opbygget. Nærmere bestemt, kroppe inddeles i slags, hvilket vi ud fra Haslanger kan kalde kategorier. Vi ved nu, at når vi inddeler i *mand* og *kvinde* er dette en svag pragmatisk konstruktion. Opdelingen er lavet ud fra fakta om personers udseende. Det er svært at komme udenom at hunkønnet og hankønnet ikke er ens. Vores kønsorganer er ganske simpelt forskellige. Det er fakta. Derfor er tanken, der repræsenteres i komponent a) ikke kun opbygget ud fra sociale faktorer, hvis de er, er de det kun til dels. Heri ses der ikke nødvendigvis illusioner om køn, da kategorierne har hver deres unikke styrker og begrænsninger.

Det samme gælder komponent b). De organer, der har været medvirkende til en inddeling i to forskellige kategorier, tjener hver deres formål i reproduktion. Den fundamentale forskel er, at kvindekønnet bærer og føder afkommet, og hankønnet gør ikke (når det gælder mennesker, det er ganske anderledes for søheste). Kategorien kvinde baseres på, at de, der hører til gruppen, generelt besidder denne egenskab. Det synes dog at indikere, at en kvinde kun 'gælder' som kvinde, hvis hun er i stand til at bære og føde børn. Betyder det så, at kvinder der er reproduktivt udfordret, gælder mindre som kvinder? Nej, for de besidder alligevel de organer, der er forskellige fra hankønnet. Det vil sige, at de forskellige roller i reproduktion ikke er med til at kategorisere i samme grad, som de faktiske kønsorganer - om de 'virker' efter hensigten eller ej. Lad os vende det om, gælder en mand som en mand, hvis han kastreres? Han ville ikke længere besidde kønsorganet, og han vil ikke kunne udføre den reproduktive rolle hankønnet har fået tildelt. Er han skiftet fra at være hankøn til at være noget andet, når han mister sit kønsorgan? Nej, han er stadig indenfor kategorien mand. Det tyder på, at man kan have og miste, men stadig være en del af en kategori. Forskellen bliver så, at man bliver en underkategori indenfor den overordnede - mand eller kvinde. Man bliver kategorien *kastreret mand* eller *ufrugtbar kvinde*, hvilket stadig er relativt til den intenderede reproduktive opgave. Sådanne kategorier har deres helt egne normer at efterleve, udover de, der kom med den overordnede kategori. Lad os se på et af eksemplerne. Henrik Scharling udtalte sig om kvindens livsopgave: "*Den såkaldte kvindeemancipation, som med stor iver og heftighed føres frem i vore dage, hviler på en miskendelse af kvindens naturlige evner og anlæg og den livsopgave, som ved disse er stillet hende. (...)*" (Henrik Scharling i Possing, 2018: 83). Kvinden har en livsopgave, der er givet med kroppens unikke funktioner. Livsopgaven er naturligvis ikke valgt, men den medfører at der er andre opgaver, eller roller, der ikke anses som værende kompatible med den her slags krop. Det, der er det naturgivne i dette tilfælde, er kvindekroppens funktion i reproduktion. Fordi det er naturgivent, og dermed uden for menneskelig kontrol i dette aspekt, er det nødvendigt at efterleve denne livsopgave. Faktisk ikke kun at efterleve den, men at holde den som primær livsopgave, der

står foran andre potentielle livsopgaver. De potentielle kan i princippet til/fravælges, men den primære kan ikke, da den er naturlig. Der eksisterer her en tanke om, at den naturgivne opgave er vigtigst, og derfor er det de værdier, der hører til kategorien, som kvinden bør fokusere på.

Nu glider vi langsomt over i eksplikationens komponent c), der beskrev sindsliv som forskelligt, og at et sind 'hører til' bestemte kroppe. Det er ikke kompatibelt med hverken Hackings indifferente slags, eller Haslangers diskursive konstruktioner. I de indifferente slags ser vi, at der i sociale relationer eksisterer en cirkulær feedback, der er med til at skrive et manus for, hvad der bedømmes som korrekt social adfærd for en kategori. Derfor kan de, i kategorien *mand* og *kastreret mand*, finde sig selv i problematiske situationer, da det ene manus, i nogle sociale situationer, kan stå i kontrast til det andet manus. Det vil i sådanne tilfælde være umuligt for individerne at udføre den korrekte sociale adfærd, der passer til den ene af deres kategori. Selvom en kastreret mand gælder som mand, vil han stadig stå overfor problemer i sociale relationer, da han ikke er i stand til at opfylde alle forventningerne til begge kategorier.

De diskursive konstruktioner har en indvirkning på, hvordan man ser sig selv og andre. Nogle forsøger at efterleve den adfærd, der hører til ens kategori, mens andre aktivt forsøger at undgå den adfærd. Selvom man ønsker at efterleve eller ej, er begge sider klar over manuset. Uanset hvad, er kategorisering med til at forme individers selvforståelse, og deres forståelse af de andre kategorier - hvordan man vil være, og hvordan andre forventer at man er. Selvforståelse kan herved formes efter, om man opretholder normerne i kategorien, eller aktivt går imod dem. Begge dele er selvforståelse, der er skabt af en tilskrevet kategori.

Jeg vil her gerne fremhæve et af eksemplerne fra Azad Chaiwala. "*Vi mænd bliver hver dag udnyttet af medier, reklamer og den kommercielle verden på grund af vores vores stærke, naturlige seksualdrift.*" (#EkstraBladet, Azad Chaiwala: 2016). Det han følger i manuset til kategorien *mand*, er en stærk seksualdrift (som i øvrigt er naturlig for den kategori). Men driften kan udnyttes af de, der prøver at sælge noget til kategorien *mænd*. Deres salgsteknikker virker kun fordi de også kender til det aspekt i manuset, som Chaiwala referer til. Det, de udnytter er, at kategorien følger, eller ønsker at følge, manuset. Essentielt er udnyttelsen kun mulig, fordi kategorien gør, føler, tænker som det forventes af dem.

Men vi skal også ind på kategorien kvinder. Når der kategoriseres, placeres individer i en gruppe, der alle har noget tilfælles, hvilket vi også kunne se i min eksplikation, og det medfører at de kan kategoriseres og 'gælde' som kvinder eller mænd (eller hvad kategorien end er). Som før nævnt, mener Haslanger at det, som kvinder rent faktisk har tilfælles, har noget at gøre med *kroppens*

funktioner, underordnet social position og at positionen er undertrykkende (Haslanger, 2012: 235). Haslangers tanke er, at måder at tænke og føle på, netop ikke kan tilskrives et køn, da hun mener at iboende og psykologiske funktioner ikke er noget alle kvinder har tilfælles som gruppe (Haslanger, 2012: 229). Her ses der et tydeligt kritikpunkt af tanken om kønnenes natur, da der her argumenteres for, at disse fundamentale funktioner, som ikke er en del af anatomen, ikke kan være noget, der kan ses i alle kvindekroppe. I min eksplikation fremhæves forskelle på mænd og kvinder, der er så fundamentale, at de går helt ind i sindet - og dertil de valg der tages. Det Haslanger åbner op for er, at kategorien *kvinder* har ting tilfælles, men der er ikke noget der er 'naturlig' tankegang, eller måder at føle på i denne kategori. Der er bestemte tanker og følelser der får tildelt titlen 'naturligt', men hvis gruppen ikke nødvendigvis har nogle bestemte iboende og psykologiske funktioner tilfælles, kan det ikke være 'naturligt', da det ikke kan være medfødt, og derved givet af naturen. Eksemplet fra Katrine Fruelund illustrerede, at der i *kønnenes natur* findes tanker om at kvinder har noget der er medfødt, som er særligt for denne kategori: "(...) *et eller andet dybtliggende gen (...)*" (#Amtsavisen, Fruelund: 2017). *Genet* er noget alle kvinder har tilfælles, og er født med, sammen med deres krop. Men alle kvindekroppe har ikke det tilfælles, at der er noget inde i dem, de ikke kan styre, der medfører at de tillægger større vægt på hjemmets orden. Derfor kan det ikke være 'naturligt' for kvinder at have et ønske om at holde hjemmet ordentligt, da det netop ikke er noget der nødvendigvis er medfødt, og bygget ind i kvindekroppen som en iboende funktion.

Det bringer os videre til komponent d). Her er der fokus på det potentielle resultat af sprogbrugens opdeling af kategorierne. Resultatet er bygget på opbyggelsen/vedligeholdelsen af normer. Normer og bedømmelser for godkendt social adfærd, går hånd i hånd. Bedømmelserne er med til at forme normerne, og med til at vedligeholde dem. På samme måde er normerne med til at forme bedømmelser, og vedligeholde dem. Essentielt er det resultat jeg vil hive frem, at der eksisterer godkendt adfærd i sociale relationer, og at de varierer afhængigt af hvilken slags/kategori man tilhører. Der eksisterer en opdeling som fremhæver forskellene på kønnene. Vi er ikke ens, men det er grundet mere end visuelle forskelle på kroppen. Her er en stærk pragmatisk konstruktion. Der er forskelle på kønnene der ikke baseres på fakta, som jeg talte om i komponent a), men er baseret på sociale faktorer. De sociale faktorer er her forbundet til normer og bedømmelse. Bedømmelser af, og normer for, hvad der er godkendt adfærd. Adfærden leder tilbage til hvilken krop man fødes med, men forventningerne er konstrueret ud fra sociale faktorer. Det kan netop ikke baseret på fakta om fysiologiske forskelle, men der er en illusion om at det kan. Det vil sige, at det, der forklares som iboende forskelle på kønnene, ikke baseres på faktiske eller visuelle forskelle, men socialt relationer. Nærmere bestemt, at der er kategorier der eksisterer i et mønster af sociale relationer, og at de

opretholdes når kategorierne følger normerne og bedømmelserne. Den pointe er tydeligt repræsenteret ved Scharlings citat, så lad os vende kort tilbage til det. Han argumenterede imod kvindeemancipation, og brugte præmissen at kvindekroppens unikke livsopgave er den, der bør være hævet over andre. Fordi der er denne livsopgave, og intet kan være vigtigere for den kategori, er kvindeemancipation (en erodering af hierarkiet) ikke acceptabel. De sociale relationer er som de er, fordi kategorierne er som de er. Hvis man respekterer kategoriernes naturgivne livsopgaver (som der ikke er kontrol over), respekterer man opretholdelsen af relationernes mønster. Hvis man modsætter sig livsopgaven, modsætter man sig placeringen i det sociale mønster, der ikke anses som styret af mennesket.

Kategorien *kvinde* som underordnet social klasse

Vi skal fokusere lidt længere på kategorien *kvinde*, og dennes plads i de sociale relationer, og i det sociale hierarki. Ifølge Haslanger eksisterer der et hierarki, hvor køn repræsenterer hver deres sociale klasse. I hierarkiet er der undertrykkelse af de underlegne sociale klasser. Den undertrykkelse og klassesdeling vil jeg undersøge primært med min eksplikations komponent c) og d).

En seksuel undertrykkelse læses ikke direkte ud af min eksplikation, men ud af den nævnte opdeling og dertil berøvelsen af den personlige frihed. Jeg kalder det for seksuel undertrykkelse, da opdelingen er baseret på hvilken slags krop der er tale om. Mere direkte er undertrykkelsen i spil når et køn reguleres mod en bestemt adfærd, grundet det tilskrevne anatomiske køn. Her vil jeg påpege, at begge kønnene vil få oplevelser af undertrykkelse, da det er begges adfærd, der kan bedømmes som 'unaturlig'. Det vil sige, at når man taler om køns natur, kan begge køns adfærd angribes eller hyldes. Det overordnede problem for Haslanger, handler dog ikke om at begge kønnenes personlige frihed undertrykkes, men at kvinder undertrykkes fordi de tilhører en lavere social klasse.

Der er visse forventninger til de sociale klasser, både i forhold til adfærd og værdier. I komponent c) vises det at, der sker en opdeling af hvad der forventes af de sociale klasser, og at forventningerne står i kontrast til hinanden mellem klasserne. Der tilskrives, at fordi et individ besidder en bestemt slags krop, må de nødvendigvis være gode/dårlige til bestemte ting. Det kunne være at kvindekroppen er bedst som forælder (moder), og at mandekroppen er bedst som forsørger. Her kan jeg lede tilbage til Scharling igen, men jeg vil også fremhæve Munk-Bogballe-eksemplet: "(...) *men vi skal glæde os, smile og støtte det, når kvinder vil bruge mere tid på deres børn og familie end på deres karriere (...)*" (#Børsen, David Munk-Bogballe: 2018). Munk-Bogballe har en klar idé om hvad der er bedst for kvinder - at gå hjemme med deres børn. Dette mærkes og undskyldes gennem det faktum at kvindekroppen har en bestemt rolle i reproduktionen, som nødvendigvis må medføre at deres livsglæde bliver maksimeret, af at gå hjemme ved børnene. Her tilhører kvindekroppen en

social klasse, hvori børnepasning tilskrives som en værdi, der burde være vigtigst for kvinden. Den sociale klasse må derfor være vævet sammen med kroppenens roller i reproduktion, hvilket også kan ses ved Scharling-citatet. Det udlever Haslangers hypotese om, at kvinder bliver undertrykt *som* kvinder, fordi de tilhører denne kategori (Haslanger, 2012: 231). *Kvinden* som social klasse har derfor (eller bør have) anderledes værdier, og dertil adfærd, end *mandens* sociale klasse. Måden der inddeles i de to sociale klasser, er gennem den krop man fødes med. Derfor er den sociale klasse kvindekroppen inddeles i, med til at diktere hvilken adfærd der hører til kvinden, fordi adfærden hører til den sociale klasse. Herfra vil jeg udlede to underkategorier, ud fra kategorien kvinde. Det er baseret på: kvinden der er blevet moder, og den barnløse kvinde. Hvis det er en livsopgave, og det der er bedst for kvinder, må moderrollen være det bedste kategorien kvinde kan opnå. Det er fuldførelsen af livsopgaven. Vi kan derfor sætte en kategori under *kvinde*, der hedder *fuldendt kvinde* - de, som har fuldført den naturgivne livsopgave. Dertil hører der en kontrast, den *ufuldendte kvinde* - de, som ikke har udført livsopgaven. Livsopgaven er vigtig og nødvendig for kategorien kvinde, da det er den eneste måde at være fuldendt på. Som sagt er livsopgaven ikke valgt af kvinden, men naturgivent. Det vil sige, at den eneste måde at blive en fuldendt kvinde på, er at hengive sig til en opgave. Det eneste valg, der egentlig eksisterer, er valget mellem at være fuldendt eller ufuldendt. Det fuldendte er højere på kategorien kvindes interne hierarki. Men hvis man vælger at blive en del af de fuldendte, accepterer man samtidigt at den eneste måde at fuldende sig på, er ved at blive moder. Der tilskrives forskellige måder at være, og opføre sig på, afhængig af den klasse man tilhører, fordi hver klasse har en livsopgave givet af noget større end dem selv – naturen.

Værdierne er et udtryk for hvad individets rolle i samfundet er. Rollen i samfundet er forbundet med placeringen i det sociale hierarki. For begge kategorier skabes der et behov for at have sin egen brugsværdi. Der er et behov for at føle sig nødvendig. Det kan findes i rollerne, der hører til ens kategori. Mænd kan for eksempel føle sig nødvendige i sociale relationer, ved at have rollen som den stærke, der kan åbne glasset med syltet agurk. Styrke gøres til en unik værdi, som denne kategori besidder. Derfor er der i klasserne både en forventning til andre, men også til sig selv, og ens egen selvforståelse påvirkes af hvilken klasse man befinder sig i. Når noget så kaldes 'naturligt' for kategorien mand eller kvinde, refereres der til, at der er en plads i det sociale hierarki, der bør opretholdes. Ifølge Haslanger er en del af den adfærd, der forventes af den sociale klasse *kvinde*, at man stiller sig lavere end en anden sociale klasse - primært klassen *mand*. Rollerne er fordelt ud på de to klasser, og er af arterne dominans eller underlegenhed. Det må derfor være medfødt, hvorvidt man stilles mere eller mindre privilegeret i samfundet, og på den måde udenfor ens egen kontrol. Den sociale klasse er lige så medfødt som øjenfarve.

I komponent d) findes der en insisteren på at opretholde tanken om forskellighed. Der insisteres på at de to slags (de to kategorier som kønnene har) står i skarp kontrast, og det er godt hvis forskellene opretholdes i vores tankeverden. Denne insisteren på forskelligheder med til at repræsentere undertrykkelsen af den ene klasse, og at den anden klasse dominerer. Derfor kan Haslanger påstå, at kvinder (de der 'gælder' som kvinder) undertrykkes *som* kvinder. Der insisteres på at kvinde-klassens forskelle, er diametrale modsætninger til dominansen i den anden klasse. Opdelingen er funderet i forskelligheder, og den ene forskellighed kan gøre en gruppe privilegeret i et aspekt, og undertrykt i andre. Det betyder, at der er forskellige slags undertrykkelse i forskellige grupper. Der er også forskel på tidsperioder og kulturer. Ifølge Haslanger, sker undertrykkelsen for de der 'gælder' som kvinder, fordi de har en bestemt position i hierarkiet, som de underordnede. Det er her vi ser den vigtigste forskellighed. Det underordnede overfor det dominante. Det er i en status som den underordnede der leder undertrykkelsen af kvindekønnet. Kvindekroppen anses derfor som tæt forbundet med værdien underordnet, og det er mærket af, og undskyldt ved, den anatomiske kvindekrop. Her ses meningen med at være undertrykt *som* kvinder - når en medfødt krop bruges som argument for en bestemt position i det sociale hierarki. Tag for eksempel udtalelsen fra Kristen Amby, som jeg vil bryde op i to dele: *"(...) den mest fundamentale af alle er forskelligheden mellem kønnene, som sætter manden i ét plan og kvinden i et andet (...)"* (Kristen Amby i Possing, 2018: 166). Den første pointe er, at der er to forskellige planer, altså to pladser i hierarkiet. Pladserne er mærket af en fundamental forskellighed mellem kønnene: *"som, (...) livet selv afstedkommer, anbringer kvinden som den, der både skal føde børnene, (...) og manden som den, der må se at slæbe føden til huse."* (Kristen Amby i Possing, 2018: 166). Planerne han taler om, er dikteret af en forskellighed. Forskelligheden omhandler livsopgaverne, der hører til kønnene - at være moder som kvinde, og forsøger som mand. Rollerne, som ikke er styret af mennesket, bestemmer pladsen i hierarkiet. På den måde er det ikke muligt at styre hierarkiet, da vi ikke kan, eller snarere bør, styre rollerne. Mænd og kvinders natur bruges som et argument for, at rollerne er som de er, ved at fremhæve, at det naturlige har en iboende kraft i os, der medfører en trang til at følge rollerne helt af os selv. Det er det samme som når det påstås, at kvinder, grundet deres natur, ønsker at bygge rede. De ønsker den rolle, der sætter dem på et bestemt plan, for det er sådan deres natur er. Sådanne holdninger sættes ofte i forbindelse med det reproduktive potentiale, og i det hele taget noget biologisk, og dermed faktisk. Men udtalelser af den type, for eksempel som Chaiwalas og Munk-Bogballes, pakker deres holdning ind i noget der lyder faktisk. Men er det fakta, eller tror de, at det er fakta?

Illusionen om naturlighed

Når tanker om naturlighed bruges i sproget, er det primært som et argument for at opretholde forskellene på kønnene. Hvilket ledes tilbage til en opretholdelse af et system, hvor privilegium ikke er ligeligt distribueret. Når naturlighed bruges på den måde, skabes der forvirring om hvad der er fakta, og hvad der er illusion. Der er for eksempel uenighed om hvorvidt iboende egenskaber er fælles for kategorierne. Ifølge Haslanger er der ingen fælles egenskaber andre end de visuelle. Men det er tydeligt ud fra mine eksempler, at der eksisterer et tankemønster om, at der kan findes fælles iboende egenskaber i kategoriernes sindsliv. Lad os se lidt på min eksplikation ud fra spørgsmålet om: hvad er fakta, og hvad er illusion, når det gælder kønnenes natur?

Komponent a) og b) repræsenterer fakta om de visuelle og fysiologiske forskelle. Forskellene er så fundamentale at de kan ses ved vores organer. Komponent b) fokuserer på de fysiologiske egenskaber, der medfører at rollerne i reproduktion er forskellige. Det er ikke en illusion, at mænd ikke kan blive gravide - det er de generelt ikke i stand til, på grund af deres fysiologi. Et par af de udtalelser jeg har brugt som eksempler på sprogbrug, har fokus på at de to grupper har denne fundamentale forskel i reproduktion. Scharling: *"(...) kvindens naturlige evner og anlæg (...)"* (Henrik Scharling i Possing, 2018: 83), Amby: *"anbringer kvinden som den, der både skal føde børnene (...)"* (Kristen Amby i Possing, 2018: 166). Disse udtalelser sætter kvinden som den fødende, og som moderen. Det er denne gruppe der er i stand til at føde afkom, det er ikke et menneskeligt artefakt.

Hvad er så illusionen? Ud fra Haslanger har vi lært, at illusionen indebærer troen på at noget er baseret på fakta, når det egentlig er sociale faktorer. Illusionen er i den forbindelse udledt af fakta om de visuelle forskelle, og kan deles af begge grupper. Der er de faktiske forskelle i reproduktion, og ud fra dem følgesluttet der andre forskelle, der ikke er visuelle som kønsorganer. De forskelle kan vi finde i komponent c) der repræsenterer tanker om, at der er forskellige iboende forskelle mellem grupperne - at kategorierne fundamentalt gør, tænker og føler på forskellige måder. Illusionen er, at forskelle i sindslivet er faktuelle på samme måde som kønsorganers forskellighed. Det følgesluttet, at fordi kategorien kvinde er den der føder børnene, må det også være den, der har et stærkere behov for at give omsorg. Munk-Bogballe skrev at det var naturligt for kvinden at bruge tid med børn og familie, og at: *"Det er naturligt, det er godt, det er resultatet af biologi (...)"* (#Børsen, David Munk-Bogballe: 2018). Når kategorien kvinde, bruger tid med børn og familie er det godt, fordi det er et resultat af noget faktisk - i dette tilfælde biologi. Biologien der her tales om, er dog ikke kun de fysiologiske forskelle på organer. Biologen er et ønske om at være sammen med børn og familie, i stedet for sit erhverv. Et ønske om at bruge tid med børn og familie kan ikke baseres på fysiologi. Det er ikke en visuel forskel, der sidder på en slags krop. Det er baseret på

sociale faktorer, og er derfor en stærk pragmatisk konstruktion. Der er en tro (en illusion) om, at kvinder nødvendigvis har dette ønske, og at det er sandt, fordi det er baseret på fakta om biologi. Det er ikke biologi der er tale om, men sociale faktorer. Det er en forventning til kvinder, der er hevet ud fra det faktum, at de føder børnene. En forventning om hvad en kategori nødvendigvis må ønske at bruge tid på, er ikke faktisk. Det leder tilbage til en tanke om, at fordi kategorien er i stand til noget, må det gøre dem lykkeligst at udføre denne livsopgave, og dedikere mest tid til produktet af denne livsopgave. Men hvad der nødvendigvis gør et menneske lykkeligt, er stærkt pragmatisk konstrueret, da det ikke kan bestemmes ved fakta om fysiologi. Derfor må det være sociale faktorer, der bestemmer hvad forventningerne til kategoriernes lykke må være.

Hvis kategorien kvinde går imod sin livsopgave, bliver hendes adfærd ikke socialt godkendt, og dertil hører social straf - oftest i form af fornedrelse eller nedværdigelse. Kvinder der ikke prioriterer deres børn, bliver ofte tugtet for ikke at udføre deres rolle som *moder* rigtigt. Det er derfor Munk-Bogballe skrev at: "(...) *men vi skal glæde os, smile og støtte det, når kvinder vil bruge mere tid på deres børn og familie end på deres karriere.*" (#Børsen, David Munk-Bogballe: 2018). Den adfærd han taler om skal socialt godkendes, og dertil socialt belønnes med støtte og ros. Det er som vi så i eksplikationens komponent d), at noget er godt for en gruppe, mens noget andet er godt for en anden gruppe. Det gode for kvinder, altså det der bedømmes som det bedste, er at dedikere sig til livsopgaven (at føde og passe børn). Livsopgaven bliver funderet i et idealbillede af, hvordan kategorien kvinde nødvendigvis bør være. Her er vi tilbage ved objektgørelse. Det handler ikke om at gøre kategorien til objekt for seksuelle lyster, men et ønske om at holde kvinden ved livsopgaven, og dermed på en bestemt plads i sociale relationer, hvilket gøres ved at påpege en natur kvinden nødvendigvis ønsker at følge af sig selv. Det, de objektgørende ønsker er, at kvinden udlever idealbilledet om den *fuldendte* kvinde – den perfekte moder til børn (dette syn kan også være delt af gruppen der objektgøres). Der er en tro om at kvinden kan opfylde ønsket, hvilket de i princippet kan i mange tilfælde. Men et idealbillede er med til at skabe en forståelse af kvinder som noget bestemt, og derfor kan det være svært at adskille om kategoriens adfærd er tvungent, i et forsøg på at udleve de objektgørendes ønsker. Her er vi tilbage til at følgeslutte iboende egenskaber, der baseres på sociale faktorer. Kvindekønnet som havende noget iboende tilfælles, der kan opfylde det ønskede. For hvis livsopgaven er at være moder, både føde og passe børnene, må der være to kategorier mere - den *rigtige moder* (idealet), og den *forkerte moder*. Det vil sige, der er bedømmelser selv når kategorien har udført en stor del af livsopgaven - at føde. Her kan det virke lidt rodet, for var det ikke også en illusion, at en kategori kan opfylde ønske grundet deres natur? Hvis en del af kvindens natur er forbundet med at føde, er det ikke en illusion, da kvinden generelt er i stand til det. Men et køns

natur er ikke så tæt forbundet med fysiologiske funktioner. For at udleve idealbilledet om den rigtige moder, er fødslen ikke ligeså vigtig som adfærden efter. Moderskab handler om meget mere end at føde. Derfor handler kategoriens natur om meget mere end fødslen selv. Det ønskelige her er ikke at kvinden kan føde, men at være 'korrekt' efter fødslen af barnet. Det, der er kvindens natur, er at komme tæt på idealbilledet af den rigtige moder. Illusionen er, at de objektgjorte kan udleve idealbilledet på moderskab. Vi kan se på Munk-Bogballe citatet igen. Det ønskelige, og det der skal smiles og støttes om, er at kvinden bruger tid med familien *fremfor* karrieren - der er rigtige og forkerte valg for kategorien. Den rigtige moder er den der bruger det største antal timer af dagen på familien. Ønsket fra den objektgørende har ikke så meget at gøre med kvindens fysiologiske egenskab, som med resultatet af egenskaben. Her handler det naturlige ikke om at kvinden er i stand til at føde, men om kvindens adfærd efter de fysiologiske egenskaber er udført.

Konklusion på den kritiske refleksion

Vi kan nu opsummere nogle vigtige pointer. For det første, er illusionen om fakta uhyre vigtig. Den type sprogbrug, der bruger naturlighed som argumentation kan kun lade sig gøre fordi, der er en illusion om at naturlighed repræsenterer fakta, frem for sociale faktorer. Hvad der er illusion, og fakta er derfor meget vigtigt at forholde sig til, og det leder tilbage til hvad kategorierne er konstrueret ud fra. Det er tydeligt at kategorierne har fundamentale fysiologiske forskelle, der kommer af rollerne i reproduktion. Når kategoriernes natur også får betydning for en forventet levevis, og forventede iboende egenskaber, bevæger vi os væk fra fakta. Der er en feedback cirkel af bedømmelser, af godkendt social adfærd. For kvinder betyder det, at kategorien sættes i forbindelse med at med børnene og moderrollen, frem for alle andre roller. Moderrollen, og det der hører til, er med i feedbacket til kvinden. Det forventes af kvinden, at der i kategorien er en fælles lyst til at 'bygge rede', og dette er baseret på en følgeslutning af denne slags krops egenskaber. Det er stærkt pragmatisk konstrueret, da det referer til et sindsliv, men det undskyldes ved noget faktisk om fysiologi. Men rede opbygning og kvindens rolle i reproduktion, er ikke to sider af samme mønt. Men fordi rede bygningen ledes tilbage til biologi, er der en tro om, at det er faktisk sandt at kategorien besidder et sådant sind. Illusionen er ikke det eneste vigtige vi skal tage med os. I kategoriseringen af de to køn, findes der en insisteren på forskellighed - fysisk, psykologisk og hierarkisk. Som jeg konkluderede i NSM-analysen opdeles der egenskaber, der ikke kun har at gøre med reproduktion, men vi kan se at mange af forskellene der insisteres på, er følgeslutninger ud fra fysiologiske forskelle.

Diskussion

Før jeg gennemgår konklusionerne for denne rapports tre overordnede spørgsmål, skal der bruges lidt tid på at udvide nogle af de ideer, jeg snart skal konkludere på. Det gøres for at vise, at vores tanker om køn har indvirkning på måden vi tænker om hinanden i mange dele af vores liv, og på mange forskellige måder. Jeg vil kort undersøge to. Først vil jeg tage fat i kategorien kvinde, og gruppens reproduktive potentiale. Her vil jeg undersøge kategorien i forhold til moderkroppen, som en underkategori, og der rettes fokus på hvordan disse kroppe er fanget i offentlighedens rum, og gøres til en forestilling (som i et teater). Jeg vil også udvide tanken om, at naturlighed og et køns natur bruges som argumentation. Videnskabsfolk kan komme ind på samme spor, når de præsenterer konklusioner, baseret på neurologiske resultater. Jeg vil vise, at naturlighed som legitimation for sandheder om kønnenes adfærd, har de samme principper som neurologisk legitimation for sandheder om kønnenes adfærd. Når man undersøger mange neurologiske resultater, er de ikke altid i overensstemmelse med den konklusion om adfærd der drages. Det er sværere end som så at drage sådanne konklusioner, og jeg vil forklare hvorfor, men først skal vi undersøge moderkroppen som offentlig forestilling.

Moderkroppen

Opdelingen af kategorierne mand og kvinde udspringer af de reproduktive forskelle. Men kategorien kvinde har en anden og større forbindelse med kroppens reproduktive potentiale, end kategorien mand. Kategorien kvinde indeholder flere underkategorier, mange funderet i menneskets afkom, og den der fylder mest er – moderen. Underkategorien omhandler kvindens forbindelse med menneskets afkom, som den primære basis for definition. En underkategori, der relaterer til moderkroppen, viser os at kvindekroppen i en social kontekst, gives et fokus på moderlighed, og primært bedømmelser af 'korrekt' moderlighed. I min eksplikation ses, at ud fra de reproduktive forskelle, skulle der udspringe forskelle sindet, og dertil adfærd. Kvindens adfærd anses som tæt forbundet med reproduktion, og resultatet af reproduktion, fordi deres tanker og følelser er en afspejling af deres naturgivne potentiale for reproduktion. Kvinden som både potentiel moder og som moder, handler ikke kun om den faktuelle anatomi, men en indvirkning på kategoriens forståelse af sig selv som 'korrekt' kvinde. Det er derfor vigtigt at være en socialt godkendt moder, for at være en socialt godkendt kvinde. Bedømmelser for 'korrekt' moderskab, er en social faktor, der har stor indvirkning på samfundets forståelse af kategorien kvinde. Disse tanker skal udforskes dybere, og derfor vil jeg stille mig på skuldrene af filosoffen Rebecca Kukla og tankerne fra hendes værk 'Mass Hysteria' (2005). Heri bliver fokuset flyttet fra kvindekroppen til *moderkroppen*, og ikke mindst kroppen som offentlig forestilling.

Kukla har særligt fokus på den gravide krop og den ammende krop (kroppen med en nyfødt i sin nærhed). Disse er kroppe definerede ved deres reproduktive funktion (Kukla, 2005: 14). Hun forklarer, at omkring kroppene er der en historiefortælling om når man venter sig, og når man er blevet moder. Fortællingen kommer fra, og gives af, sociale ritualer med det formål at videregive viden. Det er også med til at forme forståelsen for hvilke forventninger, der er til moderskab og kvindens forhold til afkommet (Kukla, 2005: 15). Ifølge Kukla, er de tanker der er fremherskende i de sociale ritualer, kommet fra tanker om to idealiserede imaginære kroppe. *The Fetish Mother* og *The Unruly Mother*, er Kuklas betegnelse for to imaginære figurer, der sammen har formet vores forståelse af faktiske kroppe (Kukla, 2005: 80-81). De er ikke symboler, arketyper eller myter, men idealiserede, imaginære, kroppe hvorfra vi bedømmer og forstår virkelige kvindekroppe (Kukla, 2005: 81). Dog vil jeg mene, at bedømmelserne også er på sindet, ikke kun kroppen, men Kukla selv fokuserede på kroppe.

Fetish er en term forbundet med, når et objekt i sig selv besidder en normativ værdi eller kraft. Det er derfor ikke konteksten eller kompositionen af objektet. Den normative status er syet ind i en uafhængig helhed, og er ikke genereret som produkt af historie (Kukla, 2005: 81). Værdi er ganske simpelt vævet ind i objektet, hvilket også ses ved deres historieløshed. "(...) *they are objects that are experienced as having value built into their very essence.*" (Kukla, 2005: 81). Værdien og objektets essens kan ikke adskilles. Værdien og kraften kan derfor ikke komme fra værdifulde og kraftfulde dele af objektet. Værdien og kraften skal associeres med *helheden*, frem for delene. Kuklas pointe er, at moderkroppen fungerer som en social fetish. Her mener jeg også den gravide og ammende moder. En krop som social fetish betyder, at der eksisterer en slags krop, som besidder en iboende værdi og kraft, som kendes ved at være social. Kukla nævner her, at noget også kan besidde økonomisk, seksuel, eller guddommelig værdi og kraft (Kukla, 2005: 81). Når moderkroppen er en social fetish betyder det, at denne slags krop ses som en helhed - hvilket inkluderer barnet (født eller ej). Der ses her en tæt forbindelse med produktet af kvindens rolle i reproduktion. Kukla mener, at fetish moderen gør moderkroppen offentlig, og den bliver gjort til en forestilling i offentligheden. Den offentlige forestilling handler i høj grad om forbindelsen mellem mor og barn, som en del af naturens orden. Kukla forklarer: "*As long as artificial forces don't interrupt its perfect natural order, this body will produce well-ordered nature.*" (Kukla, 2005: 82). Hendes forklaring rammer tre punkter. For det første, at der er en forbindelse mellem mor og barn, som en sømløs helhed. For det andet, at der er en naturlig orden som moderkroppen er underlagt, i kraft af dens potentiale for at producere ordenen selv. For det tredje, har den faktiske moderkrop, altså ikke fetish moderen, potentiale til også at blive centrum for afbrydelsen af denne orden, ved at acceptere indflydelse fra

unaturlige kræfter. Det bringer mig videre til, hvad pointen med fetish moderen, er i den fælles tankeverden - et regulerende ideal (Kukla, 2005: 82). Et ideal som skal guide 'korrekt' (eller i hvert fald, socialt godkendt) adfærd, for pleje af afkommet. Det er fordi fetish moderen besidder: "(...) *the purported essence of 'true' maternity*" (Kukla, 2005: 82). Vi finder her en større 'sandhed' om hvad en moder bør være, i sin essens som moder. Der findes en 'essens' der bør stræbes efter.

Den uregerlige moder er en ganske anderledes skikkelse. Denne imaginære krop er, i modsætning til fetish moderen, styret af drifter der arbejder imod naturens orden. Det er et væsen forbundet med flygtighed, skrøbelighed, kontingens og appetit (Kukla, 2005: 82). Den er sårbar overfor sine egne lyster. Kukla beskriver: "*She is governed not by orderly principles but by an ad hoc, capricious logic of sentiment and passion.*" (Kukla, 2005: 82). Den uregerlige moder er ikke styret af naturens orden, men hendes egne luner og ønsker. Det er et væsen, der ikke kan stoles på i sin naturgivne opgave - den sociale opgave, men også den moralske opgave hendes krop har givet hende. Derfor viser Kukla, at det er en krop der bør reguleres, og ikke mindst kontrolleres, da denne krops essens sætter kroppen i fare for sig selv (Kukla, 2005: 82-83). Det forventes ikke at den uregerlige moder, kan udføre sin opgave uden denne kontrol. Hun kan ikke, og må ikke, få lov til at gøre det alene. Kroppen er her også i offentligheden, og den er nødt til at være der, så der kan udføres offentlig disciplin (Kukla, 2005: 83). Offentlig disciplin er forbundet med social godkendelse, men kan også udføres institutionelt med regulerende love. Grunden til, at offentlig disciplin er nødvendig, er fordi man forsøger at fremelske selvkontrol, og undgå den uregerlige moders luner. Disse er farlige, fordi de i værste fald kan deformere *rummet* for reproduktion (Kukla, 2005: 83). Den uregerlige moder er for ustabil, til at betroe rummets sikkerhed. Kukla skaber her en forbindelse til offentlighedens tanke om, at gravide kvinders mentale tilstand er påvirket af graviditeten. Det medfører en tilbøjelighed til at overgive sig til fristelser, der skader rummet for reproduktion. Selvkontrol er en evne som kvinden besidder, men Kukla påpeger at: "(...) *the control and discipline of maternal bodies was an appropriate responsibility for external authorities as well*" (Kukla, 2005: 84). Kukla vender tilbage til denne pointe flere gange. Moderen kontrolleres af andre i alle stadier af sin reproduktive rolle, om det er under graviditeten eller efter, fordi hun ikke selv, kan stole på sin egen krop.

Vi står nu med to imaginære kroppe, hvor den ene er en romantiseret version af faktiske kroppe, mens den anden vækker mistillid til faktiske kroppe (Kukla, 2005: 84). De repræsenterer begge moderkroppens forhold til det nye liv - hvor det enten er en ren, smuk enhed, eller en afvigelse fra naturens orden. De er begge offentlige, men på forskellige vis. De er begge forestillinger, hvor den ene performer naturens orden, mens den anden performer unaturlig uorden. Den ene forestilling

skal kultiveres og beskyttes, mens den anden bør reguleres og kontrolleres, helst af andre end sig selv. Kukla mener, at selvom hun har bygget disse imaginære billeder op ud fra tidligere tider, særligt omkring, og efter, Oplysningstiden, er de lige så relevante i dag. *“Despite major changes in the technological and social context in which mother’s bodies are situated, we will see that the basic form of these two maternal figures, (...) have remained reasonably constant”* (Kukla, 2005: 94). De to figurer har stadig indflydelse på faktiske kvindekroppe. Ifølge Kukla, bedømmes moderen, selv i dag, ud fra et ideal om naturlig sømløs enhed mellem moder og afkom. Men også ud fra en mistillid til moderkroppens evne til at udføre naturens orden, og dertil fremelsker et behov for offentlig kontrol, udover selvkontrol. Kuklas indblik i de to imaginære figurer er interessante, fordi de viser det komplicerede manus som kategorien kvindes underkategorier (for eksempel gravid kvinde eller moder) forventes at følge - det forventes at de stræber efter idealet, men det forventes også at deres egne kroppe ikke kan stoles på. Det er interessant når manusset for en krop siger, at man ikke kan stole på den, når den udfører sin opgave.

Neurosexisme

Hvad der er illusion, og hvad der er fakta bør diskuteres i neurologisk videnskab. Jeg har fokuseret meget på, at kønnenes selvforståelse, og forståelse af hinanden, er påvirket af sociale faktorer. Vores hjerner, hvordan de virker, og hvordan de får kroppen til at virke, er dog en del af vores biologi som mennesker. Hvilke dele af vores selvforståelse, vores adfærd, vores tanker og følelser, kommer fra noget biologisk i hjernen, og hvilke er socialt konstrueret? Endnu engang spørges der til: hvad er fakta, og hvad er illusion? Til det formål vil jeg undersøge neurosexisme, som er en term der beskriver den kønnede partiskhed, der ofte findes i neurologiske konklusioner. Jeg vil gennemgå problemerne med neurosexismes effekt på mennesker ved hjælp af filosof og psykolog Cordelia Fine, og hendes værk ‘Delusions of Gender’ (2011).

Det første, der er værd at undersøge er, om der er forskel på mænd og kvinders hjerner (biologisk) - er der en ‘mandehjerne’ og en ‘kvindehjerne’, eller er der bare hjerner? Der er faktiske forskelle i størrelser. Generelt har mænd større kroppe end kvinder, og dertil hører det, at deres hjerne er større. Men derfor er der ikke nødvendigvis forskel på intellekt. Den klassiske forskel der peges på, som ikke er størrelsesmæssig er, at mænds hjerner er specielt sammenskruet til at tænke systematisk, mens kvinders er skruet til at tænke empatisk. Derfor bliver konklusionen, som jeg før har berørt, at mænd generelt har nemmere ved matematik, mens kvinder har nemmere ved sprogfag. Disse forskelle kan, i dag, baseres på neurologiske undersøgelser. For eksempel med MR-scanninger. Undersøgelser af denne type påstår, at de kan vise fundamentale forskelle i kønnenes

hjerner. Når forskellene kan ses, og peges på, kan de bruges til at forklare, og retfærdiggøre, for eksempel, hvorfor der er mangel på kvinder i de videnskabelige fag. Der opstilles et argument der lyder, at det er grundet biologi, at mænd og kvinder vælger, og er bedst i, bestemte karriereveje. Essentielt, kan neurologi bruges som et redskab til at opretholde ulighed (på for eksempel arbejdsmarkedet). Men er det fakta vi får, eller er det illusion om at det er fakta? Er neurovidenskab virkelig stabil nok til at give sådanne resultater? Vi skal huske, at det er en ny videnskab, der ikke er fuldt udviklet endnu. Fine skriver i sit værk at: *“The sheer complexity of the brain lends itself beautifully to overinterpretation and precipitous conclusions.”* (Fine, 2011: XXVIII). Det er for nemt at danne følgeslutninger, baseret i fakta, til at se ud som fakta selv. Men en fortolkning af en hjernescanning, er ikke det samme som objektive fakta. Fine fortsætter med at fremhæve, at neurovidenskaben har en tendens til at glemme sociale faktorer. Der er en tro om, at siden vi har noget biologi at se på, behøver vi ikke se på den sociale kontekst. Diverse ‘fakta’ om hjernen har også en indvirkning på vores selvforståelse, og forståelse af kønnene, da ‘fakta’ bliver indskrevet i vores baghoveder, og gøres til almen viden. Den ‘viden’ smeltes ind i det Fine kalder vores *cultural lore* (Fine, 2011: XXVIII). Fine beskriver at der er beviser for en direkte påvirkning, da folk nemt falder ind i en stereotyp, hvis den er forklaret ud fra noget biologisk (Fine, 2011: 172). Hun forklarer at, i et studie hvor kvinder blev givet en artikel om at mænd er bedre til matematik, grundet biologiske forskelle, klarede de sig dårligere i en matematiktest, end de kvinder der fik en artikel, der beskrev at mænd skulle arbejde hårdere for at nå gode resultater. Begge artikler fremhævede mænd som bedre til matematik, men det var kun den ene, der begrundede det med biologi. Kvinderne der fik den artikel, klarede sig ikke lige så godt som de andre. Måden neurovidenskaben fortolker deres resultater, kan have en stor effekt på kvinders selvforståelse, og forståelse af mænd.

Så neurovidenskab kan påvirke kulturen, men kulturen påvirker i høj grad fortolkningerne af undersøgelser. Problematikken her findes i, at hjerneaktivitet forbindes med psykologiske tilstande. Det kaldes *reverse inference* (Fine, 2011: 151) - vi kan se på scanningerne, at X dele af hjernen aktiveres, derfor har subjektet X-følelse. Her kan vi se, hvor stor aktiviteten ser ud, og hvor den er i hjernen. Men det er meget svært at bestemme hvilke psykologiske tilstande, der hører til hjerneaktiviteten. Når der er forskelle i hvordan hjernen aktiveres, er det ikke ensbetydende med, at vi får noget information om psykologiske forskelle mellem kønnene, forklarer Fine (Fine, 2011: 151). *“Just as bigger doesn’t necessarily mean better with regards to the size of brain structures, neither does more activation necessarily mean better or psychologically more.”* (Fine, 2011: 151). Det skal kobles med, at selvom der er aktivitet i hjernen, er det ikke ensbetydende med, at det medfører noget brugbart. Essentielt ved vi ikke hvad præcist vi ser, når vi ser hjerneaktiviteten, andet end at

der er aktivitet. Derfor er de følgeslutninger, der dannes ud fra resultaterne, ikke baseret på fakta, men påvirket af en social partiskhed, og forventninger. Der er for eksempel en forventning til, at mænd ikke har lige så nemt ved sprog, som kvinder. Men en meta-analyse, gennemgået af Fine, fortæller os noget andet. Der samledes data fra 800 personer i 2004, og 2000 personer i 2008. I begge meta-analyser, foretaget af Iris Sommer, fandt de: *“no significant sex differences in functional language lateralization.”* (Fine, 2011: 137). Det er ganske forunderligt, at et så omfattende studie, ikke fandt forskelle på sprogkundskaber, ud fra en neurologisk viden. Det bliver tydeligere og tydeligere, at neurovidenskabelige fortolkninger gennemsyres af illusion om fakta. Fine fremhæver også, at der i mindre studier oftere var konklusioner om kønnenes forskellighed. Mens større studier, som Sommers, oftest ikke viste tydelige forskelle (Fine, 2011: 138). Jo flere deltagere der kan undersøges, desto færre konklusioner om forskelle mellem kønnene.

Der konkluderes ud fra hjerneaktivitet, men sandhederne der tages ud af denne aktivitet, er diskutabel, da videnskaben endnu er for begrænset til at give objektive sandheder. Det, der præsenteres som videnskabelig sandhed, er primært følgeslutninger om psykologiske tilstande, hvilket kun kompliceres af, at der ikke findes en en-til-en respons mellem hjernens dele, og vores mentale processer (Fine, 2011: 152).

Neurologi har sit eget sprog, og det er tydeligt, at dette sprog er meget tiltalende. Det er fyldt med flotte termer og udtryk, der lyder godt når de bruges. Biologi, og særligt neurologi, er meget tiltalende, når det bruges i argumenter, der bekræfter fordomme/forventninger om kønnenes adfærd. Når et sådant sprog bruges i argumenter, er det enormt overbevisende. Grunden dertil er, som jeg har fremlagt, at konklusionerne præsenteres som indiskutabelt fakta, selvom konklusionerne, i mange tilfælde, er fortolkninger af resultaterne. Fortolkningerne ser godt ud, fordi fordomme om kønnene, ubevidst, pakkes ind i noget der ligner fakta. Fine viser hvordan nogle konklusioner, når de nedbrydes, egentlig foretager en cirkulær begrundelse, hvori kvinder er dårlige, for eksempel til logiske mønstre, fordi de er dårlige til det (Fine, 2011: 171). En sådan konklusion er nem at hagle ned, men når det pakkes ind i de nydelige ord fra neurologiens verden, lyder konklusionen meget mere tiltalende. Det lyder som om den peger på biologiske årsager, og ikke cirkularitet baseret på partiskhed. Fine hev en sådan cirkulær begrundelse frem, for at pointere at vi kan pege på, at hjernen bruger en bestemt del til noget bestemt: *“But it doesn’t tell us why women performed worse than men.”* (Fine, 2011: 171). Der skabes argumenter af pseudovidenskabelig karakter, og de bruges som værktøj til at legitimere det manus et køn forventes at leve efter, fordi der er en tro om at manuset er skrevet af biologien.

Konklusion

Mit arbejde i rapporten har haft et fokus på et udtryk, der sætter niveauet på diskursen højt. Måske ikke på øverste etage, men langt op. Kønnenes natur, tager os så højt op med elevatoren, at man bliver skræmt af at kigge ned. For at komme op på det højeste mulige etage, har jeg arbejdet på min egen måde - ved at hive fat i lingvistiske metoder og filosofiske tanker. Naturlighed hører ikke til i, hvad Hacking kalder, objekt-konstruktioner eller ide-konstruktioner (Hacking, 1999: 21). Objekter og ideer inddeles, og bedømmes, *ud fra* naturlighed. Jeg kom højt nok op til at kunne vise en repræsentation af hvad mennesker tænker om verden.

I en kontekst om mænd og kvinders natur, har naturlighed en stor rolle i, hvad der skal forstås som fakta om kønnene. Eksemplerne, som jeg fandt fra forskellige debatter, illustrerer hvordan fokus på naturlighed er en argumentationsform. Når noget kaldes naturligt for den ene eller den anden kategori, skabes der en præmis om, at udtalelsen er faktisk, eller i det mindste baseret på noget faktisk. Pointen bliver, at fordi noget er naturligt, kan og bør mennesket ikke foretage sig ændringer i vores sociale mønstre. Det er en måde at argumentere på, som forklæder sig i fakta om, hvad naturen eller naturens kræfter nødvendigvis har haft til hensigt, da den opbyggede de fysiologiske forskelle. Argumentationen advokerer for en opretholdelse af forskelle mellem kønnene, da det er negativt at modsætte sig naturens vision for vores kroppe. Hertil skabes der følgeslutninger om hvordan kønnenes sind og psykologi nødvendigvis må være, som følge af den måde naturen har bygget kroppen på. På den måde, er det ikke den argumenterendes skyld, at kvinder er dårlige til matematik, det er naturen der har lavet det sådan. Den argumenterede frigør sig for skyld, da det er naturens plan de advokerer for, og naturens plan, er den bedste plan. Det, der essentielt er følgeslutninger, maskes som fakta, selvom de kun er forudindtagne følgeslutninger lavet ud fra fakta om fysiologi. Hvad der er fakta, og hvad der er illusion, er derfor nogle af de vigtigste spørgsmål man kan stille til sprogbrug, der relaterer til kønnenes natur. De samme spørgsmål kan stilles til de fleste socialkonstruktivistiske problemstillinger. Jeg har illustreret ud fra min eksplikation, ud fra eksemplerne, og ikke mindst ud fra Haslanger, at forskellighederne i kategorierne indeholder både fakta og illusion. Kategorierne inddeles efter de reproduktive roller. Rollerne er forskellige mellem de to kategorier. Det er fysiologiske fakta. Ud fra disse faktuelle forskelle, udspringer følgeslutninger, der relaterer til kategoriernes sind og psykologi (og hertil de tanker, følelser og værdier de nødvendigvis har, og hvad der gør kategorien lykkeligst). Illusionen er, at følgeslutningerne er fakta, på samme niveau som de fysiologiske, og ikke bygget på sociale faktorer om sociale relationer. Naturlighed i sprogbrug, der relaterer til kønnenes natur, gøres til et værktøj, der indrammer følgeslutningerne som fakta. Naturlighed er derfor med til at skabe/opretholde illusioner om, hvad

der kan kaldes fakta om kønnene. Hvilket kun kompliceres af neurovidenskabens verden, som er mesterlig til at forklæde følgeslutninger som fakta.

Ved at stå på skuldrene af filosoffer som Hacking og Haslanger, fik jeg mulighed for at bruge deres tanker til at opnå en større lingvistisk indsigt, om måden at argumentere på, i min undersøgelse af *kønnenes natur*. Ikke alene kunne vi lokalisere de sociale mønstre i konkrete eksempler, men også udfolde konteksten om sprogbrug, der er med til at beskrive mænd og kvinder. De tydeligste sproglige mønstre jeg har fanget er, hvad jeg herfra vil kalde *inferens mønstrene*. Det skal dække, at mennesker, ud fra fysiologiske fakta om reproduktion, laver følgeslutninger om hvordan et bestemt køns psykologi nødvendigvis må være. Et eksempel: mænd er de der giver sæden (faktum), det må være deres livsopgave at videregive så meget som muligt (følgeslutning). Herfra kan man stå med tanken om, at den bedste levevis er, at mænd lever polygam. Inferens mønstrene vises i sprogbrugen som en argumentationsform, hvor der eksisterer en illusion om, at følgeslutningerne er fakta. Den lingvistiske indsigt vi har opnået gennem filosofisk indsigt er, at et lingvistisk værktøj, som NSM, kan fremhæve den sociale sprogbrug mellem kønnene. Linjerne mellem semantik og pragmatik var allerede utydelige i NSM. Hvilket har været en fordel, når vi kombinerede metoden med pragmatisk orienterede socialkonstruktivistiske redegørelser, da de nemt gled sammen og viste inferens mønstrene. NSM-metodens fokus på konkrete sprogsituationer, som blev vist i eksemplerne, gav en repræsentation af de sociale mønstre, der danner basis for sociale relationer og interaktioner. Jeg fandt inferens mønstrene i eksplikationen, som i sig selv udgøres af (og illustrerer) forholdet mellem fakta og følgeslutninger. Selvom der her er fokus på individuelle eksempler, er der ikke fokus på individualitet i sprogbrug. Selvom NSM også kan bruges som værktøj til at fremhæve kognitive mønstre i vores brug af sproget, som er set ved Stollznow, har jeg fremhævet den sociale sprogbrug, som viser os hvordan illusionen om kønnenes natur lever i sproget, og viser os hvad vi mener om samfundets opbygning og sociale relationer. NSM, med de dertilhørende eksempler, har været springbrættet for den filosofiske indsigt, alt imens den lingvistiske indsigt er blevet hævet til et højere etage med fokus på et elevatorudtryk.

Litteraturliste

Værker og videnskabelige artikler

Aristoteles (1928) 'On Definitions' i *Topica* bog VI, i W. D. Ross (ed.), *The Works of Aristotle*. Oxford University Press.

Arnauld, Antoine og Nicole, Pierre (1996 (1662)) *Logic or the Art of Thinking*. Oversat af J. V. Buroker. Cambridge University Press.

Carnap, Rudolf (1950) 'On Explication' i *Logical Foundations of Probability*. Chicago University Press.

Fine, Cordelia (2011) 'Part 1' og 'Part 2' i *Delusions of Gender - The Real Science Behind Sex Differences*. Icon Books.
ISBN: 978-184831-220-3

Goddard, Cliff (2013) *Semantic Analysis - A Practical Introduction*. Oxford University Press.
ISBN: 978-0-19-956028-8

Goddard, Cliff (2018) *Ten Lectures on Natural Semantic Metalanguage*. Brill.
ISBN: 978-90-04-35772-3

Hacking, Ian (1999) 'Why ask What' i *Social Construction of What?*. Harvard University Press.
Cambridge, Massachusetts og London, England.

Haslanger, Sally (2012) *Resisting Reality - Social Construction and Social Critique*. Oxford University Press.
ISBN: 9780199892631

Kukla, Rebecca (2005) 'Part 1' i *Mass Hysteria - Medicine, Culture, and Mother's Bodies*. Rowman & Littlefield Publishers, Inc.
ISBN: 9781461640011

Leibniz, G. W. (1973 (1679)) *Philosophical Writings*. Oversat af M. Morris og G. H. R. Parkinson. Dent.

Peirce, C. S (1932) 'Speculative Grammar' i C. Hartshorne og P. Weiss (ed.), *Collected Papers of Charles Sanders Peirce, vol II: Elements of Logic*. Harvard University Press.

Posing, Birgitte (2018) *Argumenter imod kvinder - fra demokratiets barndom til i dag*. Strandberg Publishing.

Quine, W. V. (1981) 'Things and Their Place in Theories' i *Theories and Things*. Harvard University Press.

Strawson, P. F. (2003 (1959)) 'Introduction' i *Individuals: An Essay in Descriptive Metaphysics*. Routledge.
ISBN 0-203-22130-3

Tarski, Alfred (1944) *The Semantic Conception of Truth: and the Foundations of Semantics* i *Philosophy and Phenomenological Research*, vol. IV, No. 3 (Marts 1944). International Phenomenological Society.

Wierzbicka, Anna (1996) *Semantics - Primes and Universals*. Oxford University Press.
ISBN: 0-19-870003-2

Wittgenstein, Ludwig (1958) *Philosophical Investigations*. Basil Blackwell.
ISBN 0-631-11900-0
ISBN 0-631-11900-0 ISBN 0-631-14670-9 Pbk

Internetsider

Bloggere på Børsen: *Det ville være godt, hvis flere kvinder blev hjemme ved deres børn*. Af David Munk-Bogballe. Udgivet af Børsen. Udgivet: 19.09.2018.

Internetadresse:

https://borsen.dk/opinion/blogs/view/17/5150/kvinderne_skal_hjem_til_kadgryderne_-_hvis_de_vil.html - Sidst besøgt d. 20.03.2019

Center for Selvmordsforskning: *Statistikbanken*.

Udgivet af Center for Selvmordsforskning, Børne- og Socialministeriet.

<http://statistik.selvmordsforskning.dk> - Sidst besøgt d. 17.05.2019

Den Danske Ordbog - Moderne Dansk Sprog: *Naturlig*. Fra *Den Danske Ordbog* (2018), Det Danske Sprog- og Litteraturselskab.

Udgivet af Ordnet.dk - Dansk Sprog i Ordbøger og Korpus.

<https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=Naturlig&tab=for> - Sidst besøgt d. 15.05.2019

Ekstra Bladet +: *Kontroversielt datingsite: Azad vil udbrede flerkoneri*. Af Nora Thorp Bjørnstad, VG - bearbejdet af Stine Eskildsen. Udgivet af Ekstra Bladet. Udgivet: 13.09.2016.

Internetadresse: <https://ekstrabladet.dk/plus/kontroversielt-datingsite-azad-vil-udbrede-flerkoneri/6290126> - Sidst besøgt d. 20.03.2019

Randers Amtsavis: *De gamle kønsroller består - til en vis grad*. Af Jan Sisseck. Udgivet af Randers Amtsavis. Udgivet: 30.10.2017.

Internetadresse: <https://amtsavisen.dk/randers/De-gamle-koensroller-bestaar-til-en-vis-grad/artikel/362868> - Sidst besøgt d. 20.03.2019.